

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

โดย

ดร.สุภาพร ศรีสัตตรัตน์

คณะนิเทศศาสตร์ สาขาการประชาสัมพันธ์และสื่อสารนวัตกรรม
มหาวิทยาลัยสยาม

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยสยาม ปีการศึกษา 2566

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้วิจัย : ดร.สุภาพร ศรีสัตตรัตน์

สังกัด : สาขาการประชาสัมพันธ์และสื่อสารนวัตกรรม คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบท พื้นที่ และสภาพแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร 3) เพื่อพัฒนาสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตร คำแนะนำการปลูกพืชทำสวนเกษตร หรือผู้ที่สนใจด้านเกษตรในพื้นที่ เขตจอมทอง 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญา ปรากฏชาวบ้าน ความรู้ด้านภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น พันธุ์พืช 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ในพื้นที่ กลุ่มที่ 2 บุคคลในพื้นที่ 2 กลุ่ม 1) เจ้าอาวาส 2) ประธานและกรรมการชุมชน กลุ่มที่ 3 กลุ่มตัวแทนเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 1) เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตจอมทอง 2) เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานเขตจอมทอง

จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบข้อมูลของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วย 1) วิถีเกษตร มีพื้นที่ทำสวนและอาชีพเกษตร ในเขตจอมทองมีผลไม้ที่สำคัญที่ยังมีการอนุรักษ์ เช่น ส้มบางมด ลิ้นจี่บางมด โดยเฉพาะสวนตามริมคลอง อาทิ คลองบางมด คลองบางประทุน 2) วิธีการท่องเที่ยว มีพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อาทิ ด้านศิลปวัฒนธรรม สวนเกษตร แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ 3) วิถีศิลปวัฒนธรรม ด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในพื้นที่ พื้นที่เขตจอมทองมีลักษณะเป็นเกาะ ล้อมรอบด้วยคลองประวัติศาสตร์และไปบรรจบกันที่แม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ คลองบางขุนเทียน คลองสนามชัย คลองดาวคะนอง วัดประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร วัดหนังราชวรวิหาร วัดนางนองราชวรวิหาร การนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเพื่อการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ สื่อแผ่นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง โดยใช้โปรแกรม Canva และ สื่อคลิปวิดีโอเพื่อการประชาสัมพันธ์ โดยใช้แอปพลิเคชัน INSHOT ในการพัฒนาคลิปดำเนินการเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพจเกรียนไซเบอร์ เพจเรื่องเล่าชาวฝั่งธน และ ตลาดน้ำชุมชนวัดไทร

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์,สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์,ศิลปวัฒนธรรม,วิถีชุมชน

TITAL : Development of Public Relations Media to Promote Eco-Tourism in Chom Thong , Bangkok

AUTHOR : Dr.Supaporn Srisattarat

FACULTY : Public Relations and Communication Innovation , Communication Arts Siam University

Abstract

This research study has the objectives 1) to study the context, area, and environment. Ecotourism in Chom Thong District, Bangkok 2) To study and analyze data on ecotourism in Chom Thong District. Bangkok 3) To develop media used to promote ecotourism in Chom Thong District, Bangkok. The target group/key informants in the interview include Group 1: Experts 1) Group of agricultural experts. Advice on growing crops for agricultural gardening or those interested in agriculture in the Chom Thong area. 2) Group of wisdom experts folk philosopher Knowledge of local food wisdom, plant varieties 3) Group 2 of local historical experts, Group 2: people in the area 1) Abbot 2) community leader and community committee members, Group 3: Group of representatives of government officials 1) Chom Thong District Office officials 2) officials Chom Thong District Museum

According to the research findings, the components of ecotourism information consist of: 1) Agricultural way of life, including gardening areas and agricultural occupations. In Chom Thong District, there are important fruits that are still preserved, such as Bang Mot oranges and Bang Mot lychees, especially gardens along canals such as Khlong Bang Mot and Khlong Bang Pratun. 2) Tourism way of life traveling. There are ecotourism areas such as arts and culture, agricultural gardens, but there is a lack of public relations. 3) Artistic and cultural way of life. Arts, culture and history in the area The Chom Thong area is shaped like an island. It is surrounded by historical canals and meet at the Chao Phraya River, including Bang Khun Thian Khlong, Sanam Chai Khlong, Dao Khanong Khlong. Important historical temples include Wat Ratcha Orasaram Ratchaworawihan. Wat Nang Ratchaworawihan Wat Nang Nong Ratchaworawihan Using the information obtained to develop for public relations, including eco-tourism media sheets in the Chom Thong area using the Canva program and video clip media for public relations. Using the INSHOT application to develop clips. Proceed with dissemination through social media Greancyber page, Page of stories about Thonburi people and Wat Sai community floating market.

Keywords: ecotourism, media for public relations, arts and culture, community way of life

(จ)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย “การพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” ปี พ.ศ. 2566 ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย มหาวิทยาลัยสยาม ผู้วิจัยจึงขอถือโอกาสนี้กราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทุกท่าน อาทิ เจ้าอาวาสในเขต จอมทอง เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตจอมทอง ประธานและกรรมการชุมชนวัดไทร คุณลุงบรรพจน์ คุณป้าศรีเวียง จันทร์คำ ชุมชนสามง่ามพัฒนา อาจารย์ไพฑูรย์ สรวัยโภาค ผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑวัตถุวัดหนัง คุณสัมพันธ์ มีบรรจง และคุณปารณัฐ สุขสุทธิ ชุมชนคลองบางประทุน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้คงเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจศึกษาต่อไป

ผู้วิจัย

ดร.สุภาพร ศรีสัตตรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ค)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ง)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญรูปภาพ	(ช)
บทที่	
1 บทนำ	1
1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
3. ขอบเขตของการวิจัย	2
4. นิยามศัพท์	3
5. ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย	3
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
1. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์	7
3. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อดิจิทัล	10
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
3 ระเบียบวิธีวิจัย	15
1. วิธีการเก็บข้อมูล	15
2. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	16

สารบัญ

	หน้า
บทที่	
4 ผลการวิจัย	17
1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	17
5 การพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์	37
1. การพัฒนาสื่อแผนที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง	37
2. การพัฒนาสื่อวิดีโอประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง	42
6 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	46
1. สรุปผลการวิจัย	46
2. อภิปรายผลการวิจัย	53
3. ข้อเสนอแนะทางการวิจัย	54
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก	57
ภาคผนวก ก	57
ภาคผนวก ข	59
ภาคผนวก ค	64

สารบัญรูป(ต่อ)

รูป	หน้า
รูปที่ 1 ตลาดน้ำในอดีต (วัดไทร)	18
รูปที่ 2 ตลาดน้ำในอดีต (วัดไทร)	18
รูปที่ 3 ริมน้ำหน้าวัดไทรในปัจจุบัน	18
รูปที่ 4 ริมน้ำวัดไทรในปัจจุบัน	18
รูปที่ 5 ชุมชนวัดไทรในปัจจุบัน	18
รูปที่ 6 ชุมชนวัดไทรในปัจจุบัน	18
รูปที่ 7 คุณยายวัย 92 ปี	19
รูปที่ 8 ทางเดินสวนคลองบางประทุน	19
รูปที่ 9 บ้านไทยโบราณริมคลองบางประทุน	20
รูปที่ 10 บรรยากาศริมคลองบางประทุน	20
รูปที่ 11 จากเพจ “made in บางขุนเทียน	20
รูปที่ 12 สวนลุงแดง ชุมชนสามง่ามพัฒนา	21
รูปที่ 13 สวนลุงแดง ชุมชนสามง่ามพัฒนา	21
รูปที่ 14 สวนลุงแดง ชุมชนสามง่ามพัฒนา	21
รูปที่ 15 งานครบรอบ 19 ปี พิพิธภัณฑวัดหนึ่ง	22
รูปที่ 16 งานครบรอบ 19 ปี พิพิธภัณฑวัดหนึ่ง	22
รูปที่ 17 อุโบสถวัดยายร่ม	22
รูปที่ 18 อุโบสถวัดยายร่ม	22
รูปที่ 19 ไม้แกะสลักวัดยายร่ม	23
รูปที่ 20 ไม้แกะสลักวัดยายร่ม	23
รูปที่ 21 สวนส้มจำลอง (พิพิธภัณฑที่องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตจอมทอง)	24
รูปที่ 22 สวนลิ้นจี่จำลอง (พิพิธภัณฑที่องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตจอมทอง)	24
รูปที่ 23 บรรยากาศตลาดน้ำในอดีต (พิพิธภัณฑที่องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตจอมทอง)	24
รูปที่ 24 อุปกรณ์ประกอบอาชีพทำสวน (พิพิธภัณฑที่องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตจอมทอง)	24
รูปที่ 25 อุปกรณ์ประกอบอาชีพในอดีต (พิพิธภัณฑที่องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตจอมทอง)	24

สารบัญรูป (ต่อ)

รูป	หน้า
รูปที่ 26 อุโบสถหลังเดิมในอดีต (วัดสี่สุก)	25
รูปที่ 27 อุโบสถหลังเดิมในอดีต(วัดสี่สุก)	25
รูปที่ 28 อุโบสถปัจจุบัน (วัดสี่สุก)	25
รูปที่ 29 พระประธานองค์ปัจจุบัน (วัดสี่สุก)	26
รูปที่ 30 ศิลปะบนประตูอุโบสถ (วัดสี่สุก)	26
รูปที่ 31 ศิลปะพุทธประวัติในอุโบสถ (วัดสี่สุก)	26
รูปที่ 32 ด้านหน้าพระประธานพระพุทธรยมโลก (วัดบางขุนเทียนนอก)	27
รูปที่ 33 ด้านหลังพระประธานพระพุทธรยมโลก (วัดบางขุนเทียนนอก)	27
รูปที่ 34 การประดับอุโบสถด้วยงานกระเบื้อง (วัดบางขุนเทียนนอก)	28
รูปที่ 35 การประดับอุโบสถด้วยงานกระเบื้อง (วัดบางขุนเทียนนอก)	28
รูปที่ 36 ภาพคู่ชาวดัตช์ (จิตรกรรมภาพวาด วัดบางขุนเทียนนอก)	28
รูปที่ 37 ภาพคู่มอญกับญวน (จิตรกรรมภาพวาด วัดบางขุนเทียนนอก)	28
รูปที่ 38 ภาพพราหมณ์รามเสตร์ (จิตรกรรมภาพวาด วัดบางขุนเทียนนอก)	29
รูปที่ 39 ภาพคูไทยกับไทย (จิตรกรรมภาพวาด วัดบางขุนเทียนนอก)	29
รูปที่ 40 ศาลาศิลาจารึก (วัดราชโอรสารามราช วรวิหาร)	29
รูปที่ 41 ซุ้มประตูทางเข้าวัด (วัดราชโอรสารามราช วรวิหาร)	29
รูปที่ 42 ทวารบาลทำจากกระเบื้องเคลือบ (วัดราชโอรสารามราช วรวิหาร)	30
รูปที่ 43 พระประธานวัดราชโอรส	30
รูปที่ 44 พระพุทธรมหาจักรพรรดิ พระประธาน (วัดนางนองวรวิหาร)	31
รูปที่ 45 จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ (วัดนางนองวรวิหาร)	32
รูปที่ 46 จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ (วัดนางนองวรวิหาร)	32
รูปที่ 47 พระเจดีย์ (วัดนางนองวรวิหาร)	32
รูปที่ 48 อุโบสถ (วัดนางนองวรวิหาร)	32
รูปที่ 49 พระประธาน (วัดหนึ่งราชวรวิหาร)	33
รูปที่ 50 เจดีย์หลวงปู่เอี่ยม (วัดหนึ่งราชวรวิหาร)	33
รูปที่ 51 ป้ายวัดในอดีต (วัดหนึ่งราชวรวิหาร)	33
รูปที่ 52 หลวงปู่เอี่ยมหุ่นขี้ผึ้งจำลอง (วัดหนึ่งราชวรวิหาร)	33
รูปที่ 53 ระฆังสมัย (วัดหนึ่งราชวรวิหาร)	34

สารบัญรูป (ต่อ)

รูป	หน้า
รูปที่ 54 พิพิธภัณฑ์ (วัดหนึ่งราชวรวิหาร)	34
รูปที่ 55 อุโบสถน้อย (วัดไทร)	34
รูปที่ 56 อุโบสถน้อย (วัดไทร)	34
รูปที่ 57 อุโบสถหลังใหม่ (วัดไทร)	35
รูปที่ 58 ซุ้มประตูทางเข้าวัด (วัดไทร)	35
รูปที่ 59 พระประธานภายในอุโบสถหลังใหม่ (วัดไทร)	35
รูปที่ 60 ตำนกทอง (วัดไทร)	35
รูปที่ 61 ตำนกทอง (วัดไทร)	35
รูปที่ 61 ตำนกทอง (วัดไทร)	36
รูปที่ 62 โปรแกรม Canva	38
รูปที่ 63 คำสั่งดีไซน์	38
รูปที่ 64 ขนาดโปสเตอร์	39
รูปที่ 65 โปสเตอร์ที่เลือก	39
รูปที่ 66 พื้นที่เขตจอมทอง	40
รูปที่ 67 แผนที่วางตามขนาดโปสเตอร์	40
รูปที่ 68 ข้อมูลบนแผนที่เขตจอมทอง	41
รูปที่ 69 แผนที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง	41
รูปที่ 70 โปรแกรม INSHOT	43
รูปที่ 71 คลิปวิดีโอ (แอปพลิเคชัน INSHOT)	44
รูปที่ 72 เพลงเกรียนไซเบอร์	50
รูปที่ 73 ฟีดเพลงเกรียนไซเบอร์	50
รูปที่ 74 คลิปวิดีโอ Reels บนเพลงเกรียนไซเบอร์	51
รูปที่ 75 คลิปวิดีโอ บนเพลงเกรียนไซเบอร์	51
รูปที่ 76 เพลงเรื่องเล่าชาวฝั่งธนบุรี	52
รูปที่ 77 เพลงชุมชนตลาดน้ำวัดไทร	52
รูปที่ 78 คลิปวิดีโอ เผยแพร่บนเพลงชุมชนตลาดน้ำวัดไทร	53

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2561 – 2580 ได้กำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยกำหนดประเด็นการท่องเที่ยวไว้ 6 ประเด็น โดยหนึ่งในประเด็นที่สำคัญ คือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นความสำคัญฐานทรัพยากรทางธรรมชาติของเมืองและชุมชน การอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชน ทรัพยากร และแหล่งวัฒนธรรม โดยเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เรื่องราวของชุมชน บรรยากาศ โดยรอบ ซึ่งประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับพื้นที่เขตจอมทอง เป็นเขตหนึ่งใน กรุงเทพมหานคร ที่ยังมีทรัพยากรที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ที่ควรเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สอดคล้องกับประเด็นการท่องเที่ยวตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

พื้นที่เขตจอมทอง แบ่งการปกครองออกเป็น 4 แขวง ได้แก่ บางขุนเทียน บางค้อ บางมด และ จอมทอง อาณาเขตตั้งอยู่บริเวณทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาหรือฝั่งธนบุรี มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ การปกครองต่าง ๆ คือ ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตภาษีเจริญและเขตธนบุรี มีลำรางสาธารณะ คลองบางประทุน คลองตาคำ คลองรางบัว คลองสวนหลวงใต้ คลองบางหว่า คลองวัดโคกอน (คลองวัดอ่าแก้ว) คลองตาม่วง คลองวัดนางชี (คลองวัดเพลง) คลองด่าน คลองวัดใหม่ยายนุ้ย 1 (คลองศาลเจ้าตันโพธิ์) และคลองแยกบาง สะแก 13 เป็นเส้นแบ่งเขต ด้านทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตธนบุรีและเขตราชบุรีบูรณะ มีคลองบางสะแก คลอง ดาวคะนอง และถนนสุขสวัสดิ์เป็นเส้นแบ่งเขต ส่วนทิศใต้ ติดต่อกับเขตราชบุรีบูรณะ เขตทุ่งครุ และเขตบางขุนเทียน มีคลองบางปะแก้ว คลองยายจำปี คลองกอไผ่ขวด ลำรางสาธารณะ คลองบางมด คลองตาสุก และคลอง บัว (คลองตาเปล่ง) เป็นเส้นแบ่งเขต และทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตบางขุนเทียน เขตบางบอน และเขตภาษี เจริญ มีคลองวัดกก คลองสนามชัย คลองวัดสิงห์ และคลองบางระแนะ เป็นเส้นแบ่งเขต (สำนักงานเขต จอมทอง,2566)

โดยเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของเขตจอมทองทางบกมีทางสายหลัก ได้แก่ ถนนพระราม 2 ถนนเอก ชัย ถนนวุฒากาศ ถนนจอมทอง ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน ถนนสุขสวัสดิ์ ถนนราชพฤกษ์ ถนนกัลปพฤกษ์ ทางพิเศษเฉลิมมหานคร รถไฟฟ้าบีทีเอส สายสีลม (สถานีวุฒากาศ) ส่วนเส้นทางสายรอง ได้แก่ ถนนกำนัน แม้น ถนนพุทธบูชา ถนนจอมทองบูรณะ ถนนเทอดไท ถนนอนามัยงามเจริญ ซอยพระราม 2 ซอย 28 (วัดสี่สุก / รัตนกวี) และซอยจอมทอง 19 (วิจนะ) ซอยพระราม 2 ซอย 33 (วัดยายร่ม) ซอยพระราม 2 ซอย 18 / ซอย สุขสวัสดิ์ 14 (สถานีตำรวจบางมด) ส่วนเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญ ได้แก่ คลองสนามชัย คลองด่าน คลองบางขุนเทียน คลองดาวคะนอง คลองบางมด คลองวัดกก คลองวัดสิงห์ คลองบางปะแก้ว คลองลัด เช็ดหน้า คลองบางสะแก คลองบางระแนะ คลองบางระแนะน้อย คลองบางประทุน คลองบางหว่า คลองสวน เลียบ คลองบางค้อ คลองวัดโคกอน คลองสวนหลวงใต้ คลองลำรางสาธารณะ คลองตาคำ คลองวัดนางชี คลองวัดใหม่ยายนุ้ย คลองยายจำปี คลองกอไผ่ขวด คลองตาสุก และคลองบัว

ลักษณะภูมิประเทศของเขตจอมทองเป็นที่ราบลุ่มโดยตลอด ในอดีตมีสภาพเป็นเรือกสวนไร่ นาแบบ สังคมชนบท มีการทำการเกษตรกรรม แต่ในปัจจุบันลักษณะการใช้ที่ดิน เปลี่ยนแปลงอย่างมาก ไปสู่สังคม เมือง มีอาคารพาณิชย์ โรงงาน อุตสาหกรรม และสถานประกอบกิจการทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ตลอดจน

หมู่บ้านจัดสรรต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ยังคงไว้ซึ่งพื้นที่สวนที่มีชื่อเสียงคือ สวนส้มบางมดและสวนลั่นจี่ และยังมีพื้นที่ทางการเกษตรภายในชุมชนที่ซ่อนตัวอยู่ในเขตจอมทองหลายจุด อาทิ สวนมะพร้าว สวนผลไม้ ในคลองบางประทุน เป็นต้น

สำหรับสถานที่สำคัญในเขตจอมทองนอกจากสวนส้มบางมดและสวนลั่นจี่ซึ่งเป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวแล้ว เขตจอมทองยังมีวัดสำคัญของชุมชนจำนวนมาก ได้แก่ วัดไทร วัดแก้วไพฑูรย์ (วัดบางประทุนใน) วัดนาคนิมิตรราษฎร์บำรุง วัดนางนองวรวิหาร วัดบางขุนเทียนนอก วัดบางขุนเทียนกลาง วัดบางขุนเทียนใน วัดบางประทุนนอก วัดโพธิ์แก้ว วัดโพธิ์ทอง วัดมงคลวราราม (วัดมะเกลือ) วัดยายร่ม วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร (วัดจอมทอง) วัดศาลาครืน วัดสิงห์ วัดสี่สุข และวัดหนังราชวรวิหาร สรุปได้ว่า เขตจอมทอง เป็นพื้นที่เขตที่มีทั้งวัดและชุมชนเก่าแก่ ตลอดจนการอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรรมในสวนผลไม้ที่มีชื่อเสียง และมีเส้นทางคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ

เขตจอมทอง เป็นเขตที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และยังมีพื้นที่เกษตรกรรมและวิถีชุมชนริมคลอง สภาพแวดล้อมโดยรอบโดนแหล่งอุตสาหกรรม หมู่บ้านจัดสรร เขารุกกล้าพื้นที่ทางการเกษตรและคลอง จึงส่งผลให้การอนุรักษ์พื้นที่ที่เป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้นการหลงเหลือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นเหล่านี้ จึงควรส่งเสริมนำมาสื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้เป็นพื้นที่ของการเรียนรู้เชิงอนุรักษ์พื้นที่เขตหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งการประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานของเขตจอมทองเป็นหลัก ยังขาดการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์จากชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ

ด้วยความร่วมมือและสนับสนุนในการให้ข้อมูลเบื้องต้น ของทางสำนักงานเขตจอมทอง จากข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพื้นที่เขตจอมทอง ยังมีพื้นที่เกษตรกรรม แหล่งเรียนรู้ คลอง วัดประวัติศาสตร์ วิถีชุมชน ที่ควรอนุรักษ์ส่งเสริม เผยแพร่ และให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ในเชิงอนุรักษ์ สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม จึงเป็นที่มาของงานวิจัยในการศึกษาวิจัย “การพัฒนาสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร”

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาบริบท พื้นที่ และสภาพแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
- 2.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
- 2.3 เพื่อพัฒนาสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้จำแนกขอบเขตของงานวิจัยออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

- 3.1 ด้านพื้นที่
 - 3.1.1 ด้านวิถีการเกษตร การประกอบอาชีพการเกษตร พื้นที่การเกษตร ของประชาชนในเขตจอมทอง
 - 3.1.2 ด้านวิถีการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น วัด ชุมชน พิพิธภัณฑ์ คลอง ในเขตจอมทอง

3.2 ด้านเอกสาร

3.2.1 เอกสารทางประวัติศาสตร์ที่มีการบันทึกไว้

3.2.2 ภาพถ่ายในอดีตและปัจจุบัน

3.3 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตร 1 ท่าน 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญา 2 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ในพื้นที่ 1 ท่าน

กลุ่มที่ 2 บุคคลในพื้นที่ 2 กลุ่ม 1) เจ้าอาวาส 2) ประธานและกรรมการชุมชน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มตัวแทนเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 1) เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตจอมทอง 2) เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เขตจอมทอง

4. นิยามศัพท์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการจัดการและนำเสนอประสบการณ์การท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน เป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบ CBT คือการสร้างรายได้และโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น พร้อมกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตท้องถิ่นการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนเผยแพร่ออกไปให้ประชาชนได้เข้าใจถึงการดำเนินงานให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย ประชาชนจะให้การสนับสนุนผลงานนั้น

สื่อประชาสัมพันธ์ หมายถึง เครื่องมือหรือตัวกลางที่ใช้ในการนำข่าวสาร เรื่องราว จากองค์กรหรือหน่วยงานไปสู่ประชาชน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

5.1 แนวทางการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมและสอดคล้อง สามารถนำมาใช้ในการกำหนดสื่อเครื่องมือการสื่อสารและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

5.2 สามารถนำข้อมูลจากการลงศึกษาสำรวจพื้นที่ บริบท สภาพแวดล้อม มาใช้ในการสร้างสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ อาทิ แผนที่ท่องเที่ยว คลิปสารคดีพื้นที่เกษตร ชุมชน และช่องทางการสื่อสาร ที่สามารถเข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ให้เกิดการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจ และเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

5.3 สามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสำรวจพื้นที่ นำมาเขียนข่าวเพื่อการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และเผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร แก่ประชาชนทั่วไป

บทที่ 2

แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย “การพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” ค้นคว้าแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาใช้ประกอบการวิจัยดังต่อไปนี้

- แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- แนวคิดเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์
- แนวคิดเกี่ยวกับสื่อดิจิทัล
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ช่วงปี พ.ศ. 2535-2540 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เข้ามามีบทบาทมากใน ด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย และเติบโตคู่ไปกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) โดยการท างาน ในระดับพื้นที่ของโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (REST) (CBT Youth Club, 2554)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม คนในชุมชนร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนา บริหารจัดการ มีบทบาทเป็น เจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว รวมถึงนักท่องเที่ยวสามารถ แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตกับคนในชุมชนได้ เป็นการเพิ่มการรับรู้ และความเข้าใจในชุมชนท้องถิ่น (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน, 2553)

1.1 นิยามความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

The Common wealth Department of Tourism ให้ความหมายว่า เป็นการท่องเที่ยว ธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการจัดการเพื่อรักษา ระบบนิเวศให้ยั่งยืน ครอบคลุมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น การปันผลประโยชน์ต่าง ๆ กลับสู่ ชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

Elizabeth Boo (1990) ให้ความหมายว่า เป็นการท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชน หรือท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษาศึกษาและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

The Ecotourism Society (1991) ให้ความหมายว่า เป็นการเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทำลายคุณค่าของระบบนิเวศและในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

Western (1993) ได้ปรับปรุงคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ The Ecotourism Society ให้สั้นและกะทัดรัด แต่มีความหมายสมบูรณ์มากขึ้นคือ “การเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น”

สรุป ได้ว่าความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง

รูปแบบการท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการจัดการและนำเสนอประสบการณ์การท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน เป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบ CBT คือการสร้างรายได้และโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น พร้อมกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตท้องถิ่น

1.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว (สุรเชษฐ์, 2546)

1.2.1 การท่องเที่ยวเป็นการใช้เวลาว่างของมนุษย์เพื่อแสวงหาความสุขและความเพลิดเพลิน จากแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนเป็นการช่วยผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า และความเครียด ทำให้สุขภาพทางกายและจิตใจสดชื่นดีขึ้น พร้อมทั้งจะกลับไปเผชิญกับภารกิจต่างๆ และการดำรงชีวิตที่จำเจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.2 การท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้ประสบการณ์ความแปลกใหม่ ตลอดเวลาการเดินทาง ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิตในด้านต่างๆ และเข้าใจสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนดีขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มจิตสำนึกที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

1.2.3 หากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีระบบที่ดี จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณโดยรอบได้ ซึ่งเรื่องนี้ในอดีตไม่ได้สนใจกันมากนัก จนกระทั่งกระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับโลกได้เข้ามามีบทบาทในประเทศไทย หลายฝ่ายเริ่มมองเห็นคุณค่าของการท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้นตามลำดับ

1.2.4 การท่องเที่ยวเป็นกลไกธรรมชาติที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมของแต่ละฝ่ายดีขึ้น และนำไปสู่ความเข้าใจ และมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน

1.2.5 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้การไหลเวียนของเศรษฐกิจและการจ้างงานทั้งในระดับท้องถิ่นภูมิภาคและประเทศโดยรวม

1.3 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.3.1 เพื่อพัฒนาจิตสำนึก (awareness) และความเข้าใจ (understanding) ของนักท่องเที่ยวในการทำ คุณประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ

1.3.2 เพื่อเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าสูงให้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยว

1.3.3 เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่

1.3.4 เพื่อดูแลรักษาและคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ยังมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่ปรากฏในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้และสร้างความพึงพอใจเกี่ยวกับความหลากหลายและวิวัฒนาการของกลุ่มชนเหล่านั้นด้วย (ยุวดี นิรัตน์ตระกูล, 2538, น. 53-55)

1.4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ดร.รชนี เอมพันธ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาส (2539) กล่าวว่า โดยทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1.4.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่ยังคงดำรงไว้ซึ่งสภาพ ดั้งเดิมของระบบนิเวศท้องถิ่น ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ

1.4.2 นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะต้องมามีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาหาความรู้และ ประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ สามารถจำแนกได้ 4 ประเภท

- (1) นักท่องเที่ยวแบบหวัหะทิตที่เน้นความสำคัญในการศึกษาค้นคว้าขณะที่เที่ยวตามธรรมชาติ
- (2) นักท่องเที่ยวที่เน้นเจาะจงไปเที่ยวสถานที่ธรรมชาติโดยเฉพาะ เพื่อจะได้รู้เข้าใจในธรรมชาติหรือประเพณีท้องถิ่น
- (3) นักท่องเที่ยวที่ชอบไปสถานที่แปลกๆ ที่ไม่เคยไปมาก่อน
- (4) นักท่องเที่ยวที่บังเอิญต้องไปชมธรรมชาติ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมท่องเที่ยวที่ ตนเองเลือกไป

1.4.3 การตลาด นับเป็นส่วนสำคัญในการชักจูงนักท่องเที่ยวให้ไปเที่ยว เป็นสื่อกลางระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยว ในการให้ข้อมูลเพื่อเป็นการช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจว่ารูปแบบของการ ท่องเที่ยวในลักษณะเช่นนี้เหมาะสม กับความสนใจและตรงตามความต้องการของตนเองหรือไม่

1.4.4 การบริการ ต้องเน้นการให้ข้อมูลข่าวสารและบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่นบริการด้านสื่อความหมาย ธรรมชาติ การมีส่วนร่วม ของประชาชนท้องถิ่น การจัดที่พักสวดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีคฤเทศก์นำ ทางในการเดินป่า เป็นต้น

1.5 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism)

(1). การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ ที่ท่องเที่ยวได้ความรู้และมีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ ประชาคมในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

(2). การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural & Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทาง วัฒนธรรม โดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

(3). การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism/Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจใน

วัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อการรักษาทรัพยากรทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้กล่าวถึงการนำทรัพยากรการท่องเที่ยว ในท้องถิ่นมาจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เข้าหลักการของการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท หลายรูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวแต่ละประเภทยังสามารถจัด กิจกรรมการท่องเที่ยว ได้หลากหลาย อาทิ เช่น การท่องเที่ยวเดินป่าชมและศึกษาพันธุ์ไม้ สมุนไพร การดูนก การดูแมลง การเรียนทำอาหาร เป็นต้น

1.6 การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism)

คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2540)

กระบวนการเรียนรู้ของ CBT : มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพของคน คนในชุมชนต้องรู้จักพื้นเพตัวเองก่อน ต้องพร้อมให้ข้อมูลความรู้ แก่นักท่องเที่ยว และต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี และสามารถท างานร่วมกันได้

2. ศักยภาพของพื้นที่ หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา คนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรัก และหวงแหน เห็นคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ใน ชุมชน น มาจัดการอย่างคุ้มค่า และยั่งยืน

3. การจัดการเป็นเรื่องยากหากต้องการท าให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยั่งยืน ดังนั้นการบริหารจัดการโดยชุมชน ต้องมีผู้นำ ที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์เข้าใจเรื่องการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น

4. มีส่วนร่วมมีได้อย่างไร การสื่อสารพูดคุยเพื่อแสดงความคิดเห็น ถกถึงปัญหา แก้ไขปัญหาจากการระดมความคิด บางชุมชนจัดเวทีพูดคุย ร่วมกันคิดวางแผนท าเนิการ ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ สร้างกฎระเบียบชุมชน เพื่อให้คนในชุมชน และผู้มาเยือนปฏิบัติตาม

5. ผลกระทบจากการท าการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทุกกระบวนการส่งผลกระทบใน ด้านบวก และด้านลบ (วีระพล ทองมา, 2547)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์

2.1 ความหมายของการประชาสัมพันธ์

ความหมายของการประชาสัมพันธ์ “การประชาสัมพันธ์” (Public Relations) เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั้งในหน่วยงาน องค์กร สถาบันต่าง ๆ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทุกองค์กรทั้ง 19 ภาครัฐ และภาคเอกชนใช้ในการเสริมสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดี เพื่อหวังผลในความ ร่วมมือและสนับสนุนจากประชาชน การประชาสัมพันธ์ยังเป็นหน้าที่ทางการบริหารที่ต้องมีการ วางแผน และดำเนินการอย่างเป็นระบบ และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์ยังเป็น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสาธารณชน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่ สองคนขึ้นไป

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525,น.503) ได้ให้ความหมาย “ประชาสัมพันธ์” หมายถึง การติดต่อสื่อสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันถูกต้อง สมาคมการประชาสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (The International Public Relations Association) IPRA ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ว่า “คือ

ภาระหน้าที่ของฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายจัดการ (management function) ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนที่ดีและมีการกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อสร้างสรรค์และธำรงรักษาความเข้าใจอันดีกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง โดยองค์กร จะต้องใช้วิธีการจัดประเมินผลถึงประชาชาติแล้วนำมาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณากำหนดเป็นแผนงานและนโยบายขององค์กรหรือสถาบันเพื่อให้สอดคล้องกับความเห็นและความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งใช้วิธีการเผยแพร่กระจายข่าวสารสู่ประชาชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือและบรรลุ ถึงผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย(วิรัช ลภีรัตนกุล, 2546,น.13)

นักวิชาการด้านการประชาสัมพันธ์หลายท่านได้ให้คำจำกัดความหรือความหมาย ของการประชาสัมพันธ์ไว้หลายทรรศนะ ดังนี้ Cutlip and Center 1978 นักวิชาการด้านการประชาสัมพันธ์ที่มีชื่อเสียงของ สหรัฐอเมริกาได้เสนอแนวความคิดไว้ว่าการประชาสัมพันธ์เป็นการติดต่อสื่อสาร และความ คิดเห็นจากองค์กรไปสู่ประชาชน รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นหรือประชาชาติ (public opinion) ที่ประชาชนมี ต่อองค์กรโดยมุ่งที่จะสร้างและตอบสนองผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายระหว่างองค์กรกับประชาชนจาก แนวคิดข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการประชาสัมพันธ์เป็นงานสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจอันดีแก่ ประชาชนเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพความกลมเกลียวราบรื่น ระหว่างองค์กรกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องอีกทั้ง การประชาสัมพันธ์ยังมีส่วนช่วยให้ องค์กรสามารถปรับตนเองให้สอดคล้องกลมกลืนกับสังคมได้

การประชาสัมพันธ์ คือ รูปแบบหนึ่งของการสื่อสารที่มุ่งเผยแพร่สร้างภาพลักษณ์ ชื่อเสียงที่ดีให้กับ องค์กรหรือบุคคล มุ่งเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน กับกลุ่มองค์กรสาธารณะต่างๆที่เกี่ยวข้องโดยตรง และโดยอ้อม เพื่อช่วยให้องค์กรดำเนินกิจการได้อย่างราบรื่น และยังมุ่งส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จ ร่วมกัน การประชาสัมพันธ์เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพกับสาธารณชนโดยการดำเนินการประชาสัมพันธ์ออนไลน์ มีขั้นตอนก่อนดำเนินการดังนี้

- ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ ความรู้เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์
- ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ

คอมพิวเตอร์ 2560

- คุณสมบัติและทัศนคติที่ดีของนักประชาสัมพันธ์ในยุคโลกาภิวัตน์
- กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

2.2 การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

นักประชาสัมพันธ์ควรเลือกวิธี และช่องทางการสื่อสารให้เหมาะสม คำนึงถึงพฤติกรรม การรับสื่อ ของคนรุ่นใหม่ que เลือกเสพสื่อโซเชียลมีเดียเป็นหลัก และเชื่อข้อมูลที่มาจากบล็อกเกอร์ หรือ ผู้มีอิทธิพล เพราะ เป็นเรื่องใกล้ตัว เข้าใจง่าย และมีความน่าเชื่อถือมากกว่าการโฆษณาที่เป็นทางการ ในการนี้สิ่งสำคัญ คือ การ ร่วมกันวางแผนกลยุทธ์กับนักประชาสัมพันธ์ เพื่อให้รับรู้ร่วมกันว่าจะเกิด อะไรขึ้น รวมถึงควรเลือกสื่อประเภท ไหน ช่องทางใด และส่งสารอย่างไรจึงเหมาะสมที่สุด ทั้งนี้คุณ สโรจ เลหาศิริ รองกรรมการผู้จัดการและ หัวหน้าฝ่ายกลยุทธ์ บริษัท มูนซ็อด ดิจิตอล จำกัด นิยามคำ ว่า สื่อ (Media) ไว้ 3 ข้อ ดังนี้ (Lady Bee, 2561)

1. สื่อที่แบรนด์สร้างขึ้นเอง (Owned Media) สามารถควบคุมการติดต่อสื่อสารกับ ลูกค้าได้โดยตรง เช่น ข้อมูลบนเว็บไซต์องค์กร หรือโซเชียลมีเดียของบริษัท

2. การลงโฆษณาในสื่อต่าง ๆ (Paid Media) เป็นการสื่อสาร หรือประชาสัมพันธ์ให้ เป็นที่รู้จักในวง กว้าง ผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งออนไลน์ ออฟไลน์ รวมทั้งสื่อนอกบ้าน เป็นต้น

3. สื่อที่คนอื่นสร้างให้ (Earned Media) เป็นการพูดถึง หรือการแชร์จาก ประสบการณ์ที่พบเจอ รวมทั้งนำข้อมูลที่มีประโยชน์มาถ่ายทอดในมุมมองของตนเอง แสดงทัศนคติที่มีต่อ แปรนด

ยุคแห่งการส่งข่าวประชาสัมพันธ์ไปยังสื่อสำนักต่าง ๆ ได้ล้าหลังแล้ว งานด้าน ประชาสัมพันธ์ในยุคปัจจุบันล้วนเกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพล ทั้งนี้เทคนิคการ ประชาสัมพันธ์ที่มีบทบาทสำคัญในยุคดิจิทัล มี 5 ข้อ ดังนี้ (Thumbsupteam, 2559)

1. เป็นจุดสนใจบน Google Search ควรทราบกลุ่มเป้าหมาย และวิเคราะห์ ความชอบ พฤติกรรม รวมถึงคีย์เวิร์ดสำคัญที่ถูกสืบค้น และผนวกค าที่เกี่ยวข้องลงในข่าว ประชาสัมพันธ์ รวมถึงโพสต์ลงโซเชียลต่าง ๆ และควรแทรกลิงค์ของบริษัทลงไปในข่าวทุกครั้ง

2. หากมีเรื่องราวดี ๆ ควรเล่าด้วยความรวดเร็ว คนในยุคดิจิทัลเน้นการอ่านแบบ ผ่านๆ หากมีเนื้อหาที่สั้นกระชับ จะเพิ่มความสนใจให้อยากอ่านจนจบ ควรสร้างสื่อที่สามารถเผยแพร่ ต่อได้อย่างรวดเร็ว เช่น ภาพถ่ายสวยๆ คลิปวิดีโอสั้นๆ หรืออินโฟกราฟิกแจ่มๆ

3. สร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพล และขอให้ช่วยพูดถึงสินค้า บางสถานการณ์ การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. โซเชียลมีเดีย คือ เครื่องมือเอนกประสงค์สามารถใช้โซเชียลมีเดียสร้าง ความสัมพันธ์กับนักข่าว และผู้มีอิทธิพลได้ง่ายมากขึ้น ทั้งสามารถทราบได้ว่าแบรนด์ถูกพูดถึงอย่างไร

5. หาตัวชี้วัดในการประชาสัมพันธ์ใหม่ๆ เช่น การทำ Digital PR สามารถ ตรวจสอบได้ทันทีว่า เนื้อหาที่เผยแพร่มีผลตอบรับอย่างไร โดยใช้เครื่องมือ Google Analytics

คุณนง ไพเราะ เลิศวิราม บรรณาธิการนิตยสาร Positioning กล่าวว่า รูปแบบสื่อใน ปัจจุบันต้องเปลี่ยนวิธีการนำเสนอเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย ระยะเวลาสั้น เพราะนำเสนอข้อมูลที่กระชับ อ่านง่าย หรือสรุปให้รู้เรื่องได้ในเวลาอันสั้น และต้องมีความน่าเชื่อถือ (Media Interview, 2561) ประเภทของสื่อที่ใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ หมายถึง เครื่องมือ หรือตัวกลางในการนำข่าวสาร จากองค์กรมาเผยแพร่สู่สาธารณชน ประกอบด้วย 5 ประเภท ดังต่อไปนี้ (ระจอกข่าว, 2551)

1. แบ่งตามวิวัฒนาการ ได้แก่ สื่อประเพณี (Traditional Media) สื่อมวลชน (Mass Media) และสื่อเฉพาะกิจ (Specialized Media)

2. แบ่งตามบทบาทหน้าที่ทางสังคม ได้แก่ สื่อข่าวสาร (Information Media) สื่อการศึกษา (Education Media) และสื่อบันเทิง (Entertainment Media)

3. แบ่งตามประสาทที่ใช้ในการรับสาร ได้แก่ สื่อโสต (Audio Media) สื่อทัศน์ (Visual Media) และสื่อโสตทัศน์ (Audio-Visual Media)

4. แบ่งตามบทบาทหน้าที่ทางเทคนิค (Technical Functions) ได้แก่ สื่อ ถ่ายทอดสาร (Transmission Media) และสื่อบันทึกสาร (Record Media)

5. แบ่งตาม เครื่องนำรหัสสาร ได้แก่ สื่อ สิ่งพิมพ์ (Print Media) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) และสื่อบันเทิงเสียง หรือภาพ (Film or Tape)

สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. สื่อประชาสัมพันธ์ที่ควบคุมได้ (Controllable Media) ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ บุคคล สื่อโสตทัศน์ และสื่อกิจกรรม

2. สื่อประชาสัมพันธ์ที่ควบคุมไม่ได้ (Uncontrollable Media) คือ สื่อมวลชน ความสำคัญของสื่อที่ใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ประกอบด้วย 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อการถ่ายทอด หรือบอกข่าวสารให้แก่ประชาชนได้รับทราบ

- (2) เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง
- (3) เพื่อเป็นการสร้างความนิยม และภาพพจน์ที่ดีขององค์กร

2.3 การประชาสัมพันธ์บนสื่อสังคมออนไลน์

การประชาสัมพันธ์ออนไลน์ คือการสื่อสารติดต่อแบบสองทางนำเสนอข่าวสารได้ทั้ง ข้อความ ภาพ เสียง วีดีโอ กราฟฟิก ผ่านช่องทางของสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย (คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ ดาวเทียม WIFI) เชื่อมโยงเครือข่ายทั่วโลกเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ใครก็เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ อย่างไร้พรมแดน ไร้ขีดจำกัด ทุกสถานการณ์ ทุกเวลา ทุกสถานที่ ในช่วงเวลาพร้อม ๆ กัน สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ ได้แก่

- (1) สื่อบุคคล (Personal Media) บุคคลคือตัวหลักในการนำเสนอเผยแพร่ข่าวสาร มีความน่าเชื่อถือ แต่กระจายข่าวได้ในวงจำกัด
- (2) สื่อมวลชน (Mass Communication Media) สื่อมวลชน (สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ป้ายตามท้องถนน) คือตัวหลักในการนำเสนอเผยแพร่ข่าวสาร เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชนเป้าหมายจำนวนมาก แต่จำกัดพื้นที่ ไม่สามารถเลือกเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย ใช้งบประมาณสูง
- (3) สื่อสมัยใหม่ (Modern / Digital Media) เทคโนโลยีสื่อสาร/อินเทอร์เน็ตคือตัวหลักในการนำเสนอเผยแพร่ข่าวสาร
- (4) สื่อสมัยใหม่มีอิทธิพลและบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนเรามากขึ้น เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต มือถือ ดาวเทียม เป็นต้น จนทุกคนรู้จักว่าเป็นยุคสังคมการสื่อสาร หรือ สังคมข่าวสาร แยกแยะตามความสนใจส่วนบุคคล / ตามกลุ่มนิยม การส่ง-รับข่าวสารอย่างรวดเร็วต่อวินาที ทั่วโลกรับทราบ

การประชาสัมพันธ์ออนไลน์ เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือใหม่ในโลกของการสื่อสารข่าวสารข้อมูล อาจจะนับเริ่มตั้งแต่ในยุคหินที่มนุษย์ได้ใช้การเขียนภาพในถ้ำ เขียนจารึกตามแผ่นหิน เพื่อสื่อสารถึงการดำรงชีวิตจากนั้นก็มีการวิวัฒนาการประดิษฐ์เครื่องมือสื่อสารเช่น แผ่นพิมพ์เพื่อจัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โทรสาร โทรเลข โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์พกพา โทรศัพท์มือถือ อีเมล iPod WiFi จนนักประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องเรียนรู้ และเข้าใจการใช้เครื่องมือสื่อสารใหม่ๆ เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายบนสื่อออนไลน์ต่อไป

3. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อดิจิทัล

ปัจจุบันพฤติกรรมผู้บริโภคสื่อของผู้รับสารในยุคดิจิทัลนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นยุคที่ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตมีความเร็วสูงมากขึ้น และมีข้อมูลมากมายที่พร้อมหลังไหลไปหาผู้บริโภค ส่งผลให้พฤติกรรมผู้บริโภคสื่อต่าง ๆ ของผู้บริโภคมีการปรับตามยุคสมัย ซึ่งดูเหมือนว่าความนิยมนี้จะทำให้หลายหน่วยงานมีการปรับใช้ข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล (Digital Content) เพื่อให้ถึงผู้รับสารได้มากยิ่งขึ้น ผู้สื่อข่าว (ผู้ส่งสาร) บรรณาธิการ (Gate Keeper) ข่าวสาร (หนังสือพิมพ์ / วิทยุ / โทรทัศน์) ประชาชน (ผู้รับสาร) Feedback : จดหมายถึงกอง บรรณาธิการข่าว E-mail / การร้องเรียน

สื่อดิจิทัล (Digital Media) หมายถึง สื่อที่มีการนำเอาภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ข้อความ กราฟฟิก และเสียงมาเชื่อมโยงกันเพื่อผลิตเป็นสื่อ หรือเป็นตัวกลางในการสื่อสาร โดยอาศัย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ เข้ามาช่วยแสดงสภาพข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วย ด้วยกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้งาน และตรงกับวัตถุประสงค์

องค์ประกอบของสื่อดิจิทัล องค์ประกอบของสื่อดิจิทัลเบื้องต้น มีลักษณะเดียวกับองค์ประกอบของมัลติมีเดีย ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นฐาน 5 ชนิด คือ

1. ข้อความ นับเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารที่สำคัญอย่างมากในการใช้เพื่อแสดงออกถึง รายละเอียดหรือเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ โดยระบบมัลติมีเดียที่นำเสนอผ่านจอของเครื่อง คอมพิวเตอร์ นอกจากรูปแบบสีของตัวอักษรที่มีให้เลือกมากมายตามความต้องการแล้ว ข้อความ ในยุคดิจิทัลยังสามารถกำหนดลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ (รูปแบบการโต้ตอบ) ในระหว่างการ นำเสนอได้อีกด้วย โดยปัจจุบันมีด้วยกันหลายรูปแบบประกอบด้วย

1.1 ข้อความที่ได้จากการพิมพ์ เป็นข้อความปกติที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป จากการ พิมพ์ ด้วยโปรแกรมประมวลผลงานต่าง ๆ (Word Processor)

1.2 ข้อความที่ได้จากการสแกน เป็นข้อความในลักษณะภาพ (Image) ที่ได้จากการนำเอกสารภาพที่พิมพ์ไว้แล้ว (เอกสารต้นฉบับ) มาทำการตัดลอกด้วยการสแกนด้วยเครื่องสแกนเนอร์ (Scanner) ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีสามารถแปลงข้อความภาพเป็นข้อความปกติได้ โดยอาศัย โปรแกรม OCR ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ เป็นข้อความที่พัฒนาให้อยู่ในรูปแบบของสื่อที่ใช้

1.3 ข้อความไฮเปอร์เท็กซ์ (Hyper Text) เป็นรูปแบบของข้อความที่ได้รับความนิยมสูง มากในปัจจุบัน โดยเฉพาะการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เนื่องจากสามารถใช้เทคนิคการลิงก์ หรือ เชื่อมข้อความหนึ่งไปยังอีกข้อความหนึ่ง หรือใด ๆ ที่ต้องการเชื่อมโยงได้

2. เสียง โดยเสียงที่ถูกจัดเก็บในรูปแบบของสัญญาณดิจิทัล จะสามารถเล่นซ้ำกลับไป กลับมาได้ โดยใช้โปรแกรมที่ผ่านการออกแบบมาโดยเฉพาะสำหรับการทำงานเพื่อเสียง โดยปกติ การทำงานมัลติมีเดียจะเลือกใช้เสียงที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ เช่น การใช้ เสียงที่มีความเข้าใจ ในการนำเสนอควบคู่การนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ เนื่องจาก ระบบมัลติมีเดีย ที่มีความเหมาะสมจะช่วยส่งเสริมและสร้างความน่าสนใจให้กับเรื่องราวที่ ต้องการนำเสนอได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากเสียงมีอิทธิพลต่อผู้รับสารมากกว่าข้อความหรือ ภาพนิ่ง ดังนั้น เสียงจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งของมัลติมีเดีย ซึ่งเราสามารถนำเข้าเสียง ผ่านทางไมโครโฟน แผ่น DVD เทป และวิทยุ เป็นต้น

3. ภาพนิ่ง คือ ภาพที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เช่น ภาพวาด ภาพถ่าย และภาพวาด (ลายเส้น) โดยภาพนิ่งนับว่านับว่าเป็นข้อมูลที่มีบทบาทต่อระบบการทำงานมัลติมีเดียมากกว่าข้อความ ตัวอักษร เนื่องจากการรับรู้ของมนุษย์สามารถเรียนรู้ และเข้าใจอย่างลึกซึ้งจากการมองเห็นได้ ดีกว่าการอ่านตัวอักษร เนื่องจากภาพนิ่งสามารถสื่อสารได้ให้ทุกคนรับรู้ ได้ทุกชนชาติ โดยส่วน ใหญ่เราสามารถพบเห็นภาพนิ่งตามสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ หนังสือพิมพ์ หรือ วารสารต่าง ๆ เป็นต้น

4. ภาพเคลื่อนไหว หมายถึง ภาพกราฟิกที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อแสดง หรือสื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในลักษณะการนำเสนอที่ต่อเนื่อง เพื่อสร้างสรรค์จินตนาการให้เกิด แรงจูงใจจาก ผู้ชม โดยการผลิตภาพเคลื่อนไหวจะต้องใช้โปรแกรมที่มีคุณสมบัติเฉพาะทาง และ ลักษณะไฟล์แสดงผลงานจะใช้พื้นที่ในการจัดเก็บมากกว่าภาพนิ่งหลายเท่า

5. วิดีโอ นับเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของมัลติมีเดีย เนื่องจากวิดีโอในระบบดิจิทัล สามารถนำเสนอข้อความหรือรูปภาพร่วมกับเสียงได้สมบูรณ์มากกว่าองค์ประกอบชนิดอื่น ๆ แต่การเลือกนำเสนอผ่านวิดีโอมักประสบปัญหาเรื่องการสิ้นเปลืองทรัพยากรของพื้นที่บน หน่วยความจำในการจัดเก็บข้อมูลเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการนำเสนอวิดีโอด้วยเวลาที่เกิดขึ้นจริง จะประกอบไปด้วยจำนวนภาพไม่ต่ำกว่า 30 ภาพต่อวินาที (Frame/Second) ขณะที่การประมวล ภาพใดไม่ได้ผ่านกระบวนการบีบอัดขนาดของสัญญาณมาก่อน การนำเสนอภาพเพียง 1 นาที อาจจำเป็นต้องหน่วยความจำในการจัดเก็บข้อมูลมากกว่า 100 MB ซึ่งจะทำให้

สิ้นเปลืองพื้นที่ในการ จัดเก็บข้อมูล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของกระบวนการผลิตที่ด้อยคุณภาพลง อดิศักดิ์ จำปาทอง (2559) กล่าวว่า สื่อมวลชนในยุคดิจิทัลนับเป็นยุคที่มีเทคโนโลยี เอื้ออำนวยต่อการนำเสนอ การเพิ่มโอกาสและขีดความสามารถในของสื่อให้สามารถถ่ายทอด สารไปยังผู้รับสารได้ด้วยระยะเวลาอันสั้น และรวดเร็วเกือบจะทันที ส่งผลให้ต้องมีการจัดระเบียบ จัดกลุ่ม จัดระดับ ประเภทของสื่อ และจัดประเภทของเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อพัฒนาเนื้อหาและ รูปแบบการนำเสนอให้มีความเฉพาะเจาะจง ซึ่งหากผู้ใช้สื่อใดมีความสะดวกสบายในการเข้าถึง สื่อ ก็จะส่งผลให้เกิดการเปิดรับสื่อดิจิทัลมากยิ่งขึ้น จนผู้รับสารไม่ให้ความสำคัญต่อสื่ออื่น ๆ เช่น สื่อวิดีโอ ที่เป็นสื่อที่แทบจะไม่ได้รับความนิยมอีกต่อไป

ความสำคัญของสื่อดิจิทัล

1. การรับส่งข้อมูลผ่านตัวเลข (Digitality) การใช้คอมพิวเตอร์เก็บข้อมูลต่าง ๆ ทั้งตัวอักษร รูปภาพ และเสียงในรูปแบบตัวเลขฐานสอง ซึ่งสามารถรับส่งข้อมูล จัดเก็บ และแพร่กระจายได้ ผ่านอุปกรณ์ที่ต้องใช้หน้าจอ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์แท็บเล็ต เป็นต้น

2. การโต้ตอบ (Interactivity) ผู้ชมมีโอกาสที่จะโต้ตอบกับสื่อ ทำให้ผู้ชมสามารถปรับการ เปิดรับสื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้ชมได้

3. ข้อความหลายมิติ (Hyper textuality) เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง ทำให้ผู้ใช้มีทางเลือกในเลือกใช้สื่อ ในการค้นหาสิ่งที่ตนเองต้องการเปิดรับ

4. การแพร่กระจาย (Dispersal) สื่อดิจิทัล เป็นสื่อที่ผู้รับสารสามารถเข้าถึงได้ง่าย เนื่องจากในปัจจุบันบุคคลส่วนใหญ่นิยมใช้ สื่อในชีวิตประจำวันเกือบตลอดเวลา เช่น การใช้ อินเทอร์เน็ต หรือการใช้โทรศัพท์ในการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจ หรือการเลือกเปิดรับข่าวที่ สาระและกิจกรรมบันเทิงต่าง ๆ ผ่านอุปกรณ์โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ หรือแท็บเล็ต เป็นต้น

5. ความเสมือนจริง (Virtual reality) นับเป็นเทคโนโลยีเชิงโต้ตอบที่ผลผลักดันให้ผู้ใช้งานเกิดความรู้สึกของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ที่ไม่ได้มีอยู่จริง เนื่องจากทุกอย่างที่ เกิดขึ้นถูกสร้างโดยคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีเสมือนจริง ที่สามารถเลียนแบบการรับรู้สัมผัสของ โลกทางกายภาพ

ข้อดีของสื่อดิจิทัล

1. มีความคงทน เนื่องจากการจัดเก็บสื่อสื่อดิจิทัล จะถูกจัดเก็บในลักษณะ “Digital Media” ซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูล สองระดับ (คือ 0 กับ 1) ทำให้โอกาสที่จะผิดพลาดเกิดขึ้นได้ยาก กว่า การจัดเก็บข้อมูลแบบเดิม เช่น การบันทึกภาพลงในวีดิทัศน์แบบแอนะล็อกกับการบันทึกภาพ ลงวีดิทัศน์ในระบบดิจิทัล เมื่อเทปยืด การอ่านข้อมูลกลับมาในแบบดิจิทัลนั้น จะทำได้ง่ายกว่า 20 และสามารถทำให้ได้ข้อมูลกลับมาได้เหมือนเดิมง่ายกว่า แต่สำหรับแอนะล็อกจะให้คุณภาพของ ภาพที่ลดลงโดยทันที

2. รูปแบบของการนำไปใช้งานทำได้หลากหลายวิธี ข้อมูลที่จัดเก็บในแบบดิจิทัลถือได้ว่า เป็นข้อมูลที่สามารถแปลงไปสู่รูปแบบอื่นได้ง่ายๆ เช่น ถ่ายรูปด้วยกล้องดิจิทัล เมื่อได้เป็น ข้อมูลภาพแล้ว จากนั้น ระบบสามารถพิมพ์ภาพลงบนกระดาษ หรือการแสดงผลภาพบนจอคอมพิวเตอร์ได้เช่นกัน

3. การนำไปผสมผสานกับสื่อรูปแบบอื่น เช่น ภาพถ่าย นำมารวมกับเสียงมีการแสดงแบบ Multi-Media

4. การปรับแต่ง (Edit) เป็นการปรับแต่งสื่อที่เป็นภาพถ่าย วิดีโอ เพิ่มเสียงประกอบต่าง ๆ ที่คาดว่าจะทำให้สื่อดิจิทัลดีขึ้นกว่าเดิม การสอดแทรกสิ่งเหล่านี้ทำให้สื่อดิจิทัลมีความน่าสนใจ เมื่อผู้รับสารได้พบเห็น จึงทำให้เกิดการเปิดรับมากขึ้น เนื่องจากภาพประกอบมีความสวยงาม

ข้อเสียของสื่อดิจิทัล

สื่อดิจิทัลเป็นสื่อที่ผู้ใช้งานสามารถกระทำผิดศีลธรรม เนื่องจากการละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ง่าย เช่น การนำภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาตัดต่อและตกแต่งเข้ากับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ตนเอง โดยมีเจตนาไม่บริสุทธิ์ หรือการทำซ้ำ(Copy) งานที่ลิขสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย โดยไม่รับอนุญาตจากการศึกษา องค์กรประกอบของสื่อดิจิทัลจึงสรุปได้ว่า แนวโน้มของอุปกรณ์สื่อดิจิทัลในอนาคตนั้นสามารถพัฒนาให้เป็นสื่อที่มีคุณภาพได้ ซึ่งในอนาคตสื่อดิจิทัลมีแนวโน้มราคาถูกลง เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง

แนวคิดการออกแบบแผนที่ (Map design)

ธวัช บุรีรักษ์ (2551) กล่าวว่า การสร้างแผนที่ที่ดีขึ้นอยู่กับการออกแบบแผนที่ (Map design) หรือการจัดทำ Map layout เป็นอันดับแรก ในขั้นตอนก่อนการผลิต ต้องใช้เวลาในการออกแบบแผนที่อย่างถูกต้องตามหลักการ มีความสวยงาม และง่ายต่อการสื่อข้อมูล ขั้นตอนการ ออกแบบ ประกอบด้วย 1) กำหนดสื่อที่จะใช้นำเสนอ 2) เลือกมาตราส่วน และชนิดของเส้นโครงแผนที่ ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ 3) วิเคราะห์เนื้อหาแผนที่ และสัญลักษณ์และ 4) กำหนดการวางแบบ และองค์ประกอบแผนที่ตามหลักการ รวมถึงวิธีการออกแบบ Map Design การออกแบบแผนที่ มี 7 ข้อ ดังนี้ (เจ้าน้อย, 2559)

1. เนื้อหาของแผนที่ (Map content) สำคัญที่สุด เพราะเป็นข้อมูลหลักของ แผนที่จึงมีความสำคัญอันดับแรก เนื้อหาแผนที่มักวางไว้ตรงกลางจุดศูนย์กลางเชิงทิศน์ ของขอบ ระวังแผนที่ เนื้อหาแผนที่ต้องโดดเด่นมากที่สุด และครอบคลุมพื้นที่แผนที่มากที่สุด

2. ขอบระวางแผนที่ (Neat line) มักเป็นเส้นบาง และอาจมีเส้นขอบนอก ล้อมรอบมีลักษณะเป็นเส้นหนากว่าขอบระวาง เรียกว่า เส้นขอบระวาง ทั้งนี้ข้อมูลตัวเลขค่าพิกัดแผนที่ ที่บอกเนื้อหาแผนที่ โดยวางอยู่ระหว่างขอบระวาง และเส้นขอบระวาง

3. ชื่อแผนที่ (Title) มีความสำคัญอยู่ในลำดับ 2 รองจากเนื้อหาแผนที่ การตั้ง ชื่อแผนที่ควรกระชับ และให้ความหมายตามเนื้อหาของแผนที่ ไม่ใช่ความฟุ่มเฟือย หากชื่อแผนที่ยาว มากอาจแบ่งชื่อแผนที่เป็นชื่อหลัก และชื่อรอง ซึ่งชื่อรองให้แยกเป็นอีกบรรทัด และจัดวางไว้กึ่งกลาง ของชื่อหลัก เน้นให้เห็นเด่นชัด และดูง่าย

4. คำอธิบายสัญลักษณ์ (Legend) มีความสำคัญรองจากข้อ 1 และข้อ 3 คำอธิบายสัญลักษณ์ ประกอบด้วยรูปสัญลักษณ์ และคำอธิบายความหมายของสัญลักษณ์ สัญลักษณ์ที่อยู่ในเนื้อหาแผนที่ต้องปรากฏคำอธิบายสัญลักษณ์เสมอ และมีรูปร่างลักษณะเหมือนกัน

5. แหล่งที่มาของข้อมูล (Data source) ควรแสดงชื่อผู้จัดทำหรือแหล่งที่มา ของแผนที่ และวันที่ไว้ เพราะจะได้อ้างอิงที่มาของข้อมูลได้ โดยวางไว้ที่ขอบระวางแผนที่ และให้ตัวอักษรมีขนาดเล็ก เพราะมีความสำคัญเป็นอันดับรอง 50

6. มาตราส่วนแผนที่ ระบุเป็นตัวเลข และกราฟิกของมาตราส่วนเส้นบรรทัด ควรใช้มาตราส่วนกราฟิก ประกอบด้วยเสมอ เพราะอาจมีการทำสำเนาย่อ หรือขยายแผนที่นั้นได้

7. เครื่องหมายทิศ หากในแผนที่ไม่มีเครื่องหมายทิศกำกับ แสดงว่านักแผนที่ กำหนดให้แผนที่นั้นวางตัวชี้ไปทางทิศเหนือ หากแต่ขนาดของเนื้อหาแผนที่ไม่เหมาะสมกับการวางตัว ในทิศเหนือ ก็อาจเปลี่ยนเป็นทิศอื่นได้ แต่ต้องมีเครื่องหมายทิศเหนือกำกับด้วยเสมอ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริประภา ประภากรเกียรติ (2562) ได้ศึกษา การพัฒนาสื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดชุมชนเป็นฐานราก ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของข้อมูลการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) วิถีเกษตร อาชีพหลัก อาชีพเสริม 2) วิธีการท่องเที่ยว มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว แต่ขาดสื่อประชาสัมพันธ์และ 3) วิถีชีวิตและวัฒนธรรม มีลักษณะชุมชนเข้มแข็ง และ อนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชน 2) สื่อต้นแบบบ้านดอนโมงที่ผลิต คือ แผ่นพับแผนที่อินโฟกราฟิก แผนที่ การท่องเที่ยว และวีดีโอประชาสัมพันธ์

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาชุมชนบ้านดอนโมง จ.มหาสารคาม โดยนำกรอบแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน(CBT) มาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ และพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ฐนิตา ภูมิไพบูลย์ (2551) ได้ศึกษา องค์ประกอบการท่องเที่ยว และทัศนคติในการ พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบุ แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า สภาพของชุมชนบ้านบุมีความเหมาะสมด้านการท่องเที่ยวทั้งทางบก และทางเรือ แต่อุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน คือ ชาวบ้านบางส่วนขาดความร่วมมือกันในการพัฒนา การพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้นทัศนคติในการร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวจึงมีน้อย

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและทัศนคติของคนในชุมชนบ้านบุ แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า บริบทด้านการท่องเที่ยวมีความพร้อม ในเรื่องของการเดินทางทั้งทางบก และทางเรือ สถานที่ท่องเที่ยว ระบบนิเวศ ทั้งนี้ชุมชนมีทัศนคติเชิง บวกต่อการบริหารชุมชนน้อย จึงขาดความร่วมมือกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

เพ็ญศรี จุลกาญจน์ (2559) ได้ศึกษา การออกแบบกราฟิก และสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับ ประชาสัมพันธ์ชุมชนบ้านข้างวัด ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ชุมชนบ้านข้างวัดด้วย ทฤษฎีคัลเลอร์อิมเมจสเกล โดยการวิเคราะห์พบว่าจุดเด่นของบ้านข้างวัดที่เน้นความเป็นพื้นถิ่น ภาคเหนือ และมีความเป็นธรรมชาติ จึงกำหนดภาพลักษณ์บ้านข้างวัดในกลุ่มบุคลิกภาพในกลุ่ม คลาสสิก (Classic) เลือกรูปบุคลิกภาพย่อยแบบ ประเพณีนิยม (Tradition) และกลุ่ม Natural กลุ่ม บุคลิกภาพย่อยแบบเรียบง่ายกระจ่ายชัด (Plain) ใช้สีน้ำตาล และสีเขียว สีเทา ใช้ตัวอักษรที่เน้น บุคลิกคลาสสิก สัญลักษณ์ใช้รูปแบบคอมบิเนชันมาร์ก (Combination Mark) เป็นภาพป็นโตแบบ คลาสสิก ผสมตัวอักษรบ้านข้างวัด ในกรอบสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด ออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์จำนวน 6 ชิ้น ประกอบไปด้วย หนังสือเล่มเล็ก แผ่นพับ ใบปลิว นามบัตร แฟ้มข้อมูล และป้ายราคาสินค้า ตามแนวทางบุคลิกภาพคลาสสิกแบบประเพณีนิยมพื้นถิ่น

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาออกแบบกราฟิกเพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนบ้านข้างวัด โดยใช้ทฤษฎีคัลเลอร์อิมเมจสเกล ในการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ชุมชน และออกแบบสื่อ ประชาสัมพันธ์ 6 ชิ้น คือ หนังสือเล่มเล็ก แผ่นพับ ใบปลิว นามบัตร แฟ้มข้อมูล และป้ายราคาสินค้า แก่ชุมชน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์ระดับลึก (In Depth Interview) โดยมีขั้นตอนและ ระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยที่สำคัญดังนี้

1. วิธีการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสาร(Documentary)

- (1) เอกสารทางประวัติศาสตร์ที่มีการบันทึกไว้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (2) ภาพถ่ายในอดีต

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Informants) ด้วยวิธีการแบบเจาะจงจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ตามเกณฑ์Macmillan (1999) และ Textor (1980) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ภาพรวมทั้งหมด เป็นการทำความเข้าใจปรากฏการณ์หรือสภาพปัญหาในบริบทนั้น ๆ เกี่ยวข้องอยู่โดยการตีความ เป็นการมองให้เห็น เงื่อนไขและความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ โดยจะจัดเก็บจากผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

- (1) เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตจอมทอง
- (2) หัวหน้า/ตัวแทนชุมชนในเขตจอมทอง/เจ้าของสวนเกษตร
- (3) พระสงฆ์ (เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือ พระสงฆ์อาวุโส) หรือบุคคล ที่เชี่ยวชาญใน

ประวัติศาสตร์ในเขตจอมทอง

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม(Participant Observation)

- (1) ด้านวิถีการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น วัด ชุมชน พิพิธภัณฑสถาน คลอง ในเขตจอมทอง
- (2) เข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีของวัด เช่น งานประจำปีวัด งานกิจกรรมที่สำนักงานเขตจอมทองจัดขึ้นในพื้นที่ ร่วมกิจกรรมจิตอาสากับชุมชน กิจกรรมเครือข่ายในชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 เกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ และผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

เกณฑ์ที่ 1 ในการเลือกพื้นที่ และบุคคล ในการเข้าสัมภาษณ์ มาจากข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตจอมทอง ผู้นำชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ในพื้นที่เขตจอมทอง

เกณฑ์ที่ 2 ใช้หลักเกณฑ์ความสมัครใจ โดยนักวิจัยจะดำเนินการติดต่อ ประสานงาน ชี้แจง และขอความอนุเคราะห์ หากสถานที่หรือบุคคล ไม่สะดวกในการให้ข้อมูล ก็จะไม่ดำเนินการในการเก็บข้อมูล จึงลงพื้นที่เก็บข้อมูลและถ่ายภาพตามคำอนุญาตของเจ้าของพื้นที่และบุคคลที่สมัครใจให้ข้อมูล จึงได้วัด 9 แห่ง ชุมชน 3 ชุมชน และ พิพิธภัณฑสถาน 2 แห่ง เป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

2. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าหรือตรวจสอบหลายทาง (Triangulation) คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบคือตรวจสอบแหล่งข้อมูลจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่ง บุคคล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ตำรา เอกสาร หมายถึง ข้อมูลจากตำรา เอกสารที่มีการบันทึกไว้ นำมาสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องเปรียบเทียบกับเหมือนหรือแตกต่างกัน

2.2 แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจะ สัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกันแต่ต่างสถานที่กัน

2.3 แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าเปลี่ยนบุคคลผู้ให้ข้อมูล ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์และเปรียบเทียบข้อมูลของแต่ละบุคคล

บทที่ 4

ผลการวิจัย

1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 วิเคราะห์เอกสาร รายงาน ข้อมูลสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยังคำนึงถึงแหล่งธรรมชาติ หรือแหล่งวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศต่าง ๆ เป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมวิถีชุมชนโดยรอบให้มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี รูปแบบการท่องเที่ยวส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตและคุณภาพสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ ภูมิศาสตร์ และแหล่งศิลปวัฒนธรรม ของเขตจอมทอง พบว่า เขตจอมทองยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีเกษตร วิถีท่องเที่ยว และวิถีศิลปวัฒนธรรม มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีสถานที่ทางศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่น ได้แก่ (1) วัดยายร่ม (2) วัดสี่สุม (3) วัดบางขุนเทียนใน (4) วัดบางขุนเทียนกลาง (5) วัดบางขุนเทียนนอก (6) วัดราชโอรสารามวรวิหาร (7) วัดหนึ่งวรวิหาร (8) วัดนางนองวรวิหาร (9) วัดไทร

มีแหล่งเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ 2 สถานที่ (1) พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพ เขตจอมทอง ภายในวัดยายร่ม (2) พิพิธภัณฑ์หลวงปู่เอี่ยม ภายในวัดหนึ่ง มีคลองและชุมชนเก่าแก่ที่ยังมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ได้แก่ (1) ชุมชนตลาดน้ำวัดไทร (2) ชุมชนคลองบางประทุน (3) คลองด่าน (4) คลองสนามชัย ซึ่งริมคลองเหล่านี้ยังมีบ้านเรือนและชุมชนที่อาศัยโดยมีวิถีการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิม และยังมีพื้นที่การเพาะปลูกการทำเกษตรแบบผสมผสาน อาทิ สวนส้มบางมด สวนลิ้นจี่ สวนมะพร้าว อยู่บริเวณริมคลอง พื้นที่เขตจอมทองจึงมีลักษณะของการนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ECO – Tourism) ที่ควรพัฒนาและอนุรักษ์ให้เป็นพื้นที่สีเขียวในเขตกรุงเทพมหานครที่เหลือพื้นที่เหล่านี้น้อยลงมาก

จากการวิเคราะห์ข้อมูลท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ECO – Tourism) เป็นการอนุรักษ์โดยมีชุมชน และรัฐร่วมกันในบางพื้นที่ แต่ในบางพื้นที่เป็นความพยายามของชุมชนอย่างเดียวที่จะรักษาพื้นที่ชุมชนริมคลองเชิงเกษตร ซึ่งปัจจุบันถูกเอกชนและรัฐเข้ากล้าพื้นที่ ทำให้พื้นที่ทางธรรมชาติ อาทิ คลอง สวนเกษตร ลดขนาดลงถึงร้อยละ 60 เช่น ชุมชนคลองบางประทุน

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะจำแนกข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์(ECO – Tourism) ออกเป็น (1) ด้านวิถีชุมชนและวิถีเกษตร(2) ด้านวิถีท่องเที่ยว (3) ด้านศิลปวัฒนธรรม

1. วิถีชุมชน และวิถีเกษตร

(1) ชุมชนวัดไทร

ชุมชนวัดไทร หรือในอดีตเรียกว่า ชุมชนตลาดน้ำวัดไทร เป็นชุมชนที่มีพื้นที่ติดท่าน้ำคลอง

ด้าน ริมน้ำวัดไทร บนบกอยู่ในบริเวณซอย เอกชัย 23 ในอดีตริมคลองด้าน ริมน้ำวัดไทร เป็นจุดรวมของผู้คนในการซื้อขายผลไม้ และพืชสวน ซึ่งใส่เรือมาขนถ่ายขึ้นบกเพื่อจำหน่ายและขนส่งต่อไปทางรถไฟ จุดนี้จึงถูกเรียกว่า “ตลาดน้ำวัดไทร” ผู้คนในอดีตปลูกบ้านริมคลอง และค้าขายทางเรือ บริเวณชุมชนตลาดวัดไทร ล้อมรอบด้วยสวนผลไม้ อาทิ สวนมะพร้าว สวนส้ม สวนลิ้นจี่ และนำผลไม้ต่าง ๆ มารองเรือขายในคลองด้านริมคลองหน้าวัดไทร ในอดีตจะมีเรือขนส่งสินค้า ถ้ายอสินค้าและรับสินค้าไปขายบริเวณนี้ เป็นจำนวนมาก นับว่าตลาดน้ำวัดไทร เป็นตลาดที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ แต่ในปัจจุบันด้วยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลาดน้ำวัดไทรจึงเหลือแต่เพียงชื่อเสียงในอดีต

รูปที่ 1 ตลาดน้ำวัดไทรในอดีต
จากเพลง “จดหมายเหตุเขตจอมทอง”

รูปที่ 2 ตลาดน้ำวัดไทรในอดีต
จากเพลง “จดหมายเหตุเขตจอมทอง”

รูปที่ 3 ริมน้ำหน้าวัดไทรในปัจจุบัน

รูปที่ 4 ริมน้ำวัดไทรในปัจจุบัน

รูปที่ 5 ชุมชนวัดไทรในปัจจุบัน

รูปที่ 6 ชุมชนวัดไทรในปัจจุบัน

(2) ชุมชนคลองบางประทุน

คุณยายวัย 92 ปี ชาวบ้านในคลองบางประทุน ได้รำลึกย้อนความจำไปในสมัยคลองบางประทุนในอดีต “คลองบางประทุน” เป็นชุมชนริมน้ำ ชาวบ้านที่อาศัย 2 ฝั่งคลอง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน ทำไร่ จับปลา มีสวนมะพร้าวขนาดใหญ่ สวนกล้วย และพืชผักผลไม้ หลากหลายชนิด เมื่อมีงานบุญ ชาวบ้านจะมีการรวมตัวกัน ข้าวแกง หม้อแกง ละมีการละเล่น การละเล่น ที่เป็นประเพณีของชาวคลองบางประทุน

“แม่ศรี เอย แม่ศรี สาวสะ ยกมือไหว้พระ ไม่มีคนชม คิ้วก็ต่อ คอก็กลม ไม่มีคนชม ชมแม่ศรี เอย...แม่ศรี เอีย” กิจกรรมหนึ่งในสงกรานต์ คุณสุจิตต์ วงษ์เทศ บอกไว้ในหนังสือประเพณี 12 เดือน ในประวัติศาสตร์สังคมวัฒนธรรม เพื่อความอยู่รอดของคน (สำนักพิมพ์มติชน พ.ศ.2548)

ในอดีต คลองบางประทุน จะมีต้นไม้จากคลองสองฝั่งที่โค้งเข้าหากันจนเป็นหลังคา พร้อมกลิ่นหอมของต้นโมกที่โชยฟุ้งอบอวลทั่วคลอง คนสมัยก่อนจึงเรียกคลองนี้ว่า ‘คลองบางประทุน’ โดยสุนทรภู่ได้พรรณนาถึงคลองบางประทุนใน ‘นิราศเพชบุรี’ ช่วงหนึ่งว่า

“บางประทุนเหมือนประทุนได้อุ่นจิต
พอบ้องปิดเป็นหลังคานิจจาเอ๋ย
หนาวน้ำค้างพร่างพรมลมร่ำเพย
พึงเขยนอนอุ่นประทุนบัง”

ปัจจุบัน ด้วยสภาพแวดล้อม และความเจริญของเมืองที่ได้รุกล้ำพื้นที่คลองบางประทุน ทำให้พื้นที่คลองบางประทุนเหลือขนาดเพียงร้อยละ 50 โดยประมาณ โดยการถูกถมเพื่อสร้างเป็นหมู่บ้าน ถนน ส่วนพื้นที่ทางการเกษตรที่หลงเหลือ ก็ยังมีการปลูกสวนมะพร้าว สวนกล้วย และมีสวนเกษตรผสมผสานของชาวคลองบางประทุน

รูปที่ 7 คุณยายวัย 92 ปี

รูปที่ 8 ทางเดินสวนคลองบางประทุน

รูปที่ 9 บ้านไทยโบราณริมคลองบางประทุน

รูปที่ 10 บรรยากาศริมคลองบางประทุน

(3) ชุมชนสามง่ามพัฒนา เขตจอมทอง

ชุมชนสามง่ามพัฒนา อยู่ในพระราม 2 ซอย 28 แยก 18 เข้าไปในซอยจะพบชุมชนที่มีบ้านเรือนรายล้อมด้วยสวน ต้นไม้ขนาดใหญ่ พื้นที่ด้านหนึ่งของฝั่งชุมชน ติดคลองชุมชนสามง่ามพัฒนา ตั้งชื่อตามพื้นที่ซึ่งเรียกว่า ‘สามง่าม’ อันเป็นจุดบรรจบของคลอง 3 สาย ได้แก่ คลองบางขุนเทียน คลองดาวคะนอง และคลองตรง

หากยืนบนริมตลิ่งบริเวณสามง่าม หันหน้าสู่ริมคลอง มองตรงไปจะเป็นคลองดาวคะนอง ซึ่งไหลไปย่านดาวคะนอง ซ้ายมือ เป็นคลองบางขุนเทียน และขวามือ เป็นคลองตรง ซึ่งจะไปบรรจบกับคลองบางมด ไหลออกสู่ทะเลที่อ่าวไทย

รูปที่ 11 จากเพจ “made in บางขุนเทียน”

ก่อนจะเดินเข้าสู่ชุมชน สามง่ามพัฒนา ในซอย พระราม 2 ซอย 28 แยก 18 จะพบบรรยากาศ ร้านกาแฟและร้านอาหาร ในชื่อ “ภูมิใจการ์เด็น” ซึ่งอยู่ในบริเวณสวน ที่มีสัญลักษณ์ของต้นลิ้นจี่ร้อยปี ซึ่งเจ้าของร้านและเจ้าของสวนได้อนุรักษ์ไว้ สำหรับนักท่องเที่ยวที่นิยมบรรยากาศสวนเกษตร กลางเมืองกรุงเทพมหานคร

เมื่อผ่านร้านภูมิใจการ์เด็น จะพบกับชุมชนริมคลอง ที่ยังมีพื้นที่สวนเกษตรริมคลอง โดยมีลุงแดงปราชญ์ชาวบ้าน ที่เป็นทั้งเจ้าของสวนเกษตรผสมผสาน และยังเป็นบุคคลที่สำคัญในชุมชนพัฒนาสามง่าม เพราะลุงแดงจะเป็นบุคคลที่ให้ความรู้ด้านเกษตร ประวัติศาสตร์ในพื้นที่เขตจอมทอง คุณป้าแดง ภรรยา ลุงแดง เป็นบุคคลที่เป็นผู้ให้ความรู้อาหารภูมิปัญญาในเขตจอมทอง

อาหารภูมิปัญญา ในเขตจอมทอง ได้แก่ แกงข้าวหมูสามชั้นกับลูกตะลิงปลิง พล่ากุ้งใบบัวบก แกงคั่วขาว ต้มเปราะยอดมะพร้าว ในอดีตพื้นที่จอมทอง อาชีพโดยส่วนใหญ่ คือ ทำสวนเกษตร โดยมีสวนมะพร้าวเป็นพื้นที่สวนที่ชาวบ้านนิยมปลูก มะพร้าวได้รับความนิยมและมีชื่อเสียง อาหารภูมิปัญญาในอดีตส่วนใหญ่จะมีส่วนผสมของมะพร้าวเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ

รูปที่ 12 สวนลุงแดง ชุมชนสามง่ามพัฒนา

รูปที่ 13 สวนลุงแดง ชุมชนสามง่ามพัฒนา

รูปที่ 14 สวนลุงแดง ชุมชนสามง่ามพัฒนา

2. ด้านวิถีท่องเที่ยว

ปัจจุบัน มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ เดินทางท่องเที่ยวในเขตจอมทอง ซึ่งนิยมนั่งเรือรอบคลองสนามชัย คลองบางขุนเทียน คลองบางมด ชมบรรยากาศสวนเกษตร วิถีชีวิตบ้านเรือนริมคลอง และวัดริมคลอง มีกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เข้ามาท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัดที่สำคัญในเขตจอมทอง อาทิ วัดราชโอรสา วัดหนึ่ง วัดนางนอง รวมไปถึงพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่สำคัญ คือ พิพิธภัณฑ์หลวงปู่เอี่ยมวัดหนึ่ง มีกลุ่มปั่นจักรยานนิยมปั่นท่องเที่ยวริมถนนเอกชัยจนถึงตลาดน้ำชุมชนวัดไทรในอดีต เป็นต้น

ด้านการประชาสัมพันธ์ สำนักงานเขตจอมทองจะเป็นหน่วยงานหลักในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว แต่ในส่วนของผู้ชม หรือเอกชนยังขาดการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่

รูปที่ 15 งานครบรอบ 19 ปี พิพิธภัณฑวัดหนึ่ง รูปที่ 16งานครบรอบ 19 ปี พิพิธภัณฑวัดหนึ่ง

3. ด้านศิลปวัฒนธรรม พื้นที่เขตจอมทองยังมีสถานที่ ที่เชื่อมโยงกับศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ตั้งแต่สมัยอยุธยา ต้นรัตนโกสินทร์ตอนต้น สู่ยุคปัจจุบัน โดยสะท้อนผ่านศิลปะที่ปรากฏในวัดของเขตจอมทอง ได้แก่

(1) วัดยายร่ม

ข้อมูลจากหลวงพ่อมั่น(เจ้าอาวาส) วัดยายร่ม สันนิษฐานว่า ชื่อยายร่ม มาจากน้องโยมหลุ่ม หรืออำแดงหลุ่ม ชื่อในโฉนดวัด ที่เป็นผู้ถวายที่ดินปลูกสร้างวัด และอุปัฏฐากวัด โดยมีกุฎเป็นเรือนไม้เก่าที่โยมหลุ่มถวายให้แก่วัดไว้เป็นสถานที่ประกอบกิจของสงฆ์ และมีน้องสาวชื่อ “ร่ม” เป็นผู้ดูแลวัดและพระ จึงใช้ชื่อวัดว่า “วัดยายร่ม” อาจจะเป็นเพราะว่าชื่อหลุ่มฟังไม่เพราะ จึงนำชื่อน้องสาวมาใช้เรียกชื่อวัด

วัดยายร่ม จึงสันนิษฐานกันว่าสร้างในสมัยอยุธยา แต่ไม่มีประวัติที่บันทึกไว้ชัดเจน ในปี พ.ศ. 2365 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ ปีพุทธศักราช 2478 ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ 7 ไร่ในปี พ.ศ.2530 มีประชาชนมาร่วมทำบุญที่วัดเป็นจำนวนมาก วัดมีพื้นที่จำกัด ในปี 2539 จึงเริ่มมีการสร้างอุโบสถหลังใหม่ เป็นอุโบสถ 2 ชั้น เป็นศาลาอเนกประสงค์ ชั้นบนมีพระพุทธรูป มีชื่อเรียกว่า “หลวงพ่อบุ้ม”

รูปที่ 17 อุโบสถวัดยายร่ม

รูปที่ 18 อุโบสถวัดยายร่ม

อุโบสถวัดยายร่ม เป็นอุโบสถ 2 ชั้น ชั้นล่างและชั้นบนของอุโบสถ นั้นมีความงดงาม ด้วยการนำศิลปะงานแกะสลักไม้แบบล้านนามาใช้แทนการวาดจิตรกรรมฝาผนัง โดยแกะสลักเนื้อหาเกี่ยวกับพระมาลัย อัครสาวกของพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ที่ชอบไปโปรดสัตว์ในนรกเพื่อแสดงธรรม ให้กับสัตว์นรกที่โดนกรรมของตัวเอง โดยทางวัดยายร่มได้นำช่างจากอำเภอสันกำแพง และอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่มาเป็นผู้แกะสลัก แล้วนำมาติดไว้ภายในอุโบสถ

รูปที่ 19 ไม้แกะสลักอุโบสถวัดยายร่ม

รูปที่ 20 ไม้แกะสลักอุโบสถวัดยายร่ม

วัดยายร่มอยู่ติดริมคลองบางมด ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงสภาพแวดล้อมทั่วไป ในอดีตบริเวณโดยรอบวัดเป็นพื้นที่การเกษตรสวนส้มเขียวหวาน สวนลิ้นจี่ ปลูกพืชผักทำสวนเกษตร แต่ในปัจจุบันสวนส้มไม่มีเกิดจากน้ำเสียสภาพแวดล้อม ที่ดินถูกขายเพื่อนำไปสร้างเป็นหมู่บ้าน ถนน กลายเป็นหมู่บ้านจัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรม

ภายในวัดยายร่ม ยังเป็นที่ตั้งของ “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตจอมทอง” ภายในพิพิธภัณฑ์จัดแสดงแผนที่ สวนจำลอง ภาพถ่าย ข้าวของเครื่องใช้ อุปกรณ์เครื่องมือการประกอบอาชีพ ของชาวบ้านที่อาศัยในเขตจอมทอง ดั้งเดิมเขตจอมทอง เป็นแขวงจอมทองอยู่ในเขตบางขุนเทียน แยกออกมาจากเขตบางขุนเทียน ในวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 จึงได้มีการประกาศกระทรวงมหาดไทยจัดตั้ง เขตจอมทอง

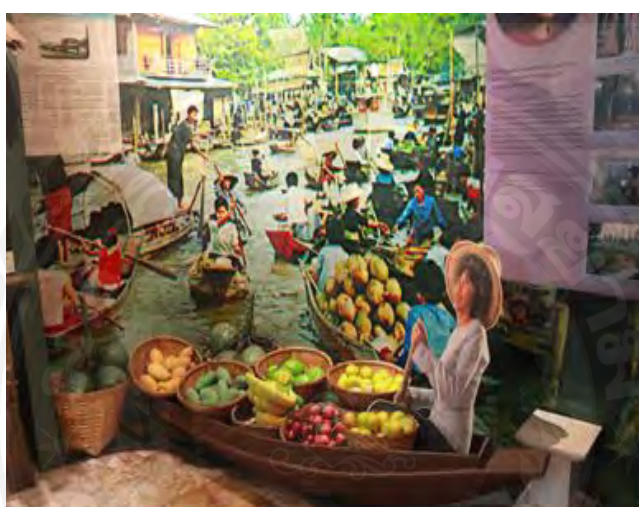
ในอดีต พื้นที่เขตจอมทอง ประชาชนประกอบอาชีพชาวสวน ชาวไร่ ปลูกสวนส้ม สวนมะพร้าว สวนลิ้นจี่ เป็นต้น ซึ่งส้มที่มีชื่อเสียงในเขตจอมทอง คือ “ส้มบางมด” และลิ้นจี่พันธุ์โกโหลกใบยาว มะพร้าวในเขตจอมทองโดยเฉพาะฝั่งคลองบางประทุนที่มีสวนมะพร้าวเป็นจำนวนมากในอดีต ก็เคยมีชื่อเสียงโด่งดังว่าเป็นมะพร้าวที่มีรสชาติหอม หวาน แห่งหนึ่งในประเทศไทย จนมีพ่อค้าแม่ค้ามารับซื้อขายส่งเป็นจำนวนมากผ่านการขนส่งทางเรือ ที่มีการค้าขายแบบที่เรียกกันว่า “ตลาดน้ำ”

รูปที่ 21 สวนส้มจำลอง

รูปที่ 22 สวนลิ้นจี่จำลอง

รูปที่ 23 บรรยากาศตลาดน้ำในอดีต

รูปที่ 24 อุปกรณ์ประกอบอาชีพทำสวน

รูปที่ 25 อุปกรณ์ประกอบอาชีพในอดีต

“พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตจอมทอง” จึงเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ส่งเสริม และเป็นศูนย์การศึกษา และให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ การดำเนินชีวิตของประชาชน อาชีพ และวิถีชีวิตในอดีตของประชาชนในเขตจอมทองได้เป็นอย่างดี

(2) วัดสี่สูก

ประวัติวัดสี่สูก (ชุตินธรานุสรณ์,2565,น.242) สร้างเมื่อ พ.ศ.2420 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้สร้างคือ นายสี-นางสูก นามสกุล ศรีมาก ได้บริจาคอูทิศบ้านมาสร้างเป็นกุฏิ และได้สร้างอุโบสถหลังแรก โดยมีพระอธิการเปือเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก

พ.ศ.2507 สร้างอุโบสถหลังที่ 2 จากจอมพลถนอม กิตติขจร และท่านผู้หญิงจงกล กิตติขจร ภริยา ปี พ.ศ. 2561 ดำเนินการสร้างอุโบสถหลังที่ 3 แทนหลังเก่าที่ชำรุดทรุดโทรมไปมาก เป็นอุโบสถศิลปะรัตนโกสินทร์แบบประเพณี 2 ชั้น จนแล้วเสร็จ

รูปที่ 26 อุโบสถหลังเดิมในอดีต

รูปที่ 27 อุโบสถหลังเดิมในอดีต

รูปที่ 28 อุโบสถปัจจุบัน วัดสี่สูก

รูปที่ 29 พระประธานองค์ปัจจุบัน

รูปที่ 30 ศิลปะบนประตูอุโบสถ

รูปที่ 31 ศิลปะพุทธประวัติในอุโบสถ

นอกจากงานศิลปะที่งดงามในอุโบสถหลังใหม่ ตลอดระยะเวลายาวนานกว่า 100 ปี ที่ก่อตั้งวัดสี่สุก เป็นวัดที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ส่งเสริมการศึกษา โดยวัดได้จัดแบ่งพื้นที่สร้างโรงเรียนขึ้น ชื่อ โรงเรียนวัดสี่สุก โรงเรียนบางมดวิทยา

(3) วัดบางขุนเทียนใน วัดบางขุนเทียนกลาง และวัดบางขุนเทียนนอก

วัดบางขุนเทียนใน เป็นวัดที่อยู่ฝั่งตรงข้ามวัดบางขุนเทียนกลาง และวัดบางขุนเทียนนอก

คั่นกลางระหว่างคลองบางขุนเทียน สามารถเดินทางมาวัดโดยเข้าทาง ซอยจอมทอง 13 ฝั่งถนนจอมทอง วัดบางขุนเทียนใน ตามประวัติสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา โดยมีหลักฐาน คือ พระประธานปางป่าเลไลยก์อายุ 200 ปี ภายในอุโบสถ

วัดบางขุนเทียนนอก และวัดบางขุนเทียนกลาง เดิมตามตำนานเล่าต่อ ๆ กันมาว่า เป็นวัดที่เศรษฐี 2 พี่น้องร่วมกันสร้างเมื่อสร้างเสร็จเศรษฐีคนพี่ไปขอจองกฐินวัดเพียงคนเดียวโดยไม่บอกน้องสาว พอ น้องสาวรู้เข้าก็ไม่พอใจต่อมาพี่ชายให้คนมายืมเครื่องใช้สำหรับจัดเตรียมงานบุญ ปรากฏว่าน้องยังไม่พอใจ พี่ชายอยู่เฉยไม่ยอมให้ ในเวลาต่อมาจึงเกิดการแบ่งวัดกันขึ้น โดยวัดบางขุนเทียนนอกเป็นของพี่ ส่วนวัดบางขุนเทียนกลางเป็นของน้อง

วัดบางขุนเทียนนอก ประวัติดั้งเดิม ชื่อวัดยมโลก สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย ความโดดเด่นทางศิลปะของวัดบางขุนเทียนนอก คือ อุโบสถขนาดเล็ก ที่ตั้งอยู่ต่ำกว่าระดับพื้นปัจจุบัน โดยฝั่งด้านหน้ามีพระประธาน 4 องค์ และฝั่งด้านหลังจะมีพระประธานด้านหลัง ซึ่งพบได้ยากในวัดไทยปัจจุบัน

รูปที่ 32 ด้านหน้าพระประธานพระพุทธรูปยมโลก

รูปที่ 33 ด้านหลังพระประธาน

จากรูปแบบศิลปกรรมภายในวัดบางขุนเทียนนอก สันนิษฐานได้ว่า มีอายุแรกสร้างมาตั้งแต่ สมัยอยุธยาตอนปลาย โดยพิจารณาจากแผนผังวัดที่มีอุโบสถเป็นประธานและรูปแบบอุโบสถที่มีบังสาตกั้น ด้านหน้าและหลัง ต่อมามีการบูรณะหรือสร้างเพิ่มเติมในสมัยรัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 3 อาทิ ลักษณะหน้าบันแบบพระราชานิยม การประดับกระเบื้องลวดลายแบบจีนในหน้าบัน¹

¹ สันติ เล็กสุขุม จิตรกรรมไทย สมัยรัชกาลที่ 3 ความคิดเปลี่ยนแปลงการแสดงผลออกก็เปลี่ยนตาม (กรุงเทพฯ:ด้านสุทธากา รพิมพ์,2548)น.184-190

รูปที่ 34 ประดับด้วยงานกระเบื้อง

รูปที่ 35 ประดับด้วยงานกระเบื้อง

ภายในอุโบสถวัดบางขุนเทียนนอก จะมีจิตรกรรมภาพวาดลวดลายรูปชายหญิงชนชาติต่าง ๆ คู่กันที่บ้านหน้าต่าง ภาพจิตรกรรมคงสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 อาจจะเป็นครั้งเดียวกันกับการบูรณะปฏิสังขรณ์ส่วนอื่น ๆ ของอุโบสถ ภาพจิตรกรรมที่ปรากฏ เป็นสิ่งที่สะท้อนวัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตในช่วงยุคสมัย รัชกาลที่ 3 ประเทศไทยมีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับชาวต่างชาติ และมีชนชาติหลายเชื้อชาติเข้ามาอาศัย หรือใช้ชีวิตในประเทศไทยในยุคสมัยดังกล่าว โดยปรากฏเป็นภาพจิตรกรรมบนหน้าต่างวัดบางขุนเทียนนอก²

รูปที่ 36 ภาพคู่ชาวดัตช์

รูปที่ 37 ภาพคู่มอญกับญวน

² ภาณุพงษ์ ชงเชื้อ ภาพสิบสองภาษาที่บ้านหน้าต่างอุโบสถวัดบางขุนเทียนนอก (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยศิลปากร ,2549) น.38,78,81)

รูปที่ 38 ภาพพรหมณ์รามเหศร์:ระบุมิได้

รูปที่ 39 ภาพคู่ไทยกับไทย

(4) วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร วัดนางนองวรวิหาร วัดหนึ่งวรวิหาร

วัดในพื้นที่เขตจอมทองที่มีลักษณะศิลปกรรมแบบพระราชนิยมในสมัยรัชกาลที่ 3 เรียกกันว่า “วัดนอกอย่าง” สร้างในยุคเดียวกัน 3 วัด ได้แก่ วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร วัดนางนองวรวิหาร และวัดหนึ่ง ราชวรวิหาร โดยวัดราชโอรสฯ นับว่าเป็นต้นกำเนิดของศิลปกรรมวัดนอกอย่างนี้

วัดราชโอรสารามราช วรวิหาร ในประวัติศาสตร์ วัดราชโอรสฯ เป็นพระอารามประจำรัชกาลที่ 3 ตั้งอยู่ริมคลองด่านด้านทิศตะวันตก เขตจอมทอง วัดราชโอรสฯสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา เดิมชื่อ “วัดจอมทอง” รัชกาลที่ 3 ผูกพันกับวัดนี้เนื่องจากพระปัยยิกา(ยายทวด) ของพระองค์มีนิวาสสถานอยู่ในย่านนี้ จึงทรงมีพระญาติอยู่มาก ทั้งยังเป็นวัดที่พระชนกพระชนนีในสมเด็จพระศรีสุลาไลยพระบรมราชชนนีในพระองค์ ทรงทำนุบำรุงอยู่ด้วย

รัชกาลที่ 3 ทรงโปรดให้ปฏิสังขรณ์วัดจอมทองขึ้นใหม่ทั้งวัดเหมือนสร้างใหม่ โดยเสด็จประทับคุมงานและตรวจตราด้วยพระองค์เองตลอดมาเนื่องจากโปรดศิลปกรรมจีนเป็นพิเศษ ศิลปกรรมจีนจึงถูกนำมาผสมผสานกับศิลปกรรมไทยได้อย่างประณีตกลมกลืน

รูปที่ 40 ศาลาติลาจารึกวัดราชโอรสฯ

รูปที่ 41 ชุมประตู่ทางเข้าวัดราชโอรสฯ

รูปที่ 42 ทวารบาลทำจากกระเบื้องเคลือบ

รูปที่ 43 พระประธาน วัดราชโอรสฯ

ภายในพระอุโบสถวัดราชโอรสฯ ประดิษฐานพระพุทธรูปนันทคุณอดุลยญาณบพิตร พระพุทธรูปปางสมาธิประทับภายใต้ฉัตรพญามหาเศวตฉัตร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร โปรดเกล้าฯ ให้ยกขึ้นประดิษฐานเหนือพระประธานเมื่อ พ.ศ. 2504 เนื่องจากที่บริเวณผ้าทิพย์ของพระพุทธรูปองค์นี้มีรูปปราสาทอันเป็นตราแผ่นดินรัชกาลที่ 3 ซึ่งเป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวและศิลาจารึกดวงพระชันษาที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนำมาบรรจุเมื่อ พ.ศ. 2397 พร้อมกับการถวายพระนามให้พระพุทธรูปองค์นี้

วัดนางนองวรวิหาร ตามประวัติ วัดนางนองเป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งในย่านจอมทองร่วมกับวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร และวัดหนึ่ง ราชวรวิหาร จะเห็นได้จากที่ตั้งวัด วัสดุการก่อสร้างวัด ล้วนแต่มีการก่อสร้างอย่างประณีตบรรจง เช่น พระอุโบสถ พระวิหาร พระปราสาท ตลอดจนพระประธานทรงเครื่องปางมารวิชัยพระนาม “พระพุทธรมหาจักรพรรดิ” พระพักตร์พุทธศิลป์อย่างสมัยสุโขทัย เป็นงานประติมากรรมชั้นเยี่ยมในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

รูปที่ 44 พระพุทธรมหาจักรพรรดิภายในอุโบสถ

จากข้อมูลที่ได้สันนิษฐานว่าวัดนางนองควรจะสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี และได้บูรณปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อ พ.ศ.2375 ได้โปรดเกล้าฯ ให้รื้อของเก่าแล้วปฏิสังขรณ์ใหม่ทั้งพระอาราม ดังจะเห็นได้จากพระอุโบสถ พระเจดีย์ ศาลาหน้าวัดล้วนเป็นทรงเก๋งจีนพร้อมทั้งศิลปกรรมที่ปั้นลม หน้าบัน ประตูปั้น เป็นต้น

งานจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถมีหลายเรื่องอันประกอบด้วยที่ผนังพระอุโบสถ ส่วนบนเหนือกรอบหน้าต่างทุกด้าน เขียนเรื่อง ชมพูดีสูตร ระหว่างหน้าต่างเป็นงานเขียนบนรักอย่างจีน เรียกว่าลายกำมะลอ เรื่องสามก๊ก ระหว่างบานประตูปั้นภาพสำคัญ คือ ฮก ลก ซิว พร้อมเครื่องมงคล

รูปที่ 45 จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ

รูปที่ 46 จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ

รูปที่ 47 พระเจดีย์วัดนางนอง

รูปที่ 48 อุโบสถวัดนางนอง

พระอุโบสถ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ไม่มีช่อฟ้า ใบระกา หน้าบันประดับด้วยเครื่องกระเบื้องเคลือบลายดอกไม้ร่วง บานประตูเป็นภาพเขียนประดับมุกลายมงคลของจีน รัชกาลที่ 3 ทรงมีพระราชประสงค์ในการสถาปนาอุโบสถวัดนางนอง ให้เป็นพระอุโบสถที่แสดงถึงคติแห่งพระเจ้าจักรพรรดิ ด้วยกลวิธีการออกแบบเรื่องราวภายในพระอุโบสถ ผูกเล่าเรื่องราวคติพระจักรพรรดิราช สัมพันธ์กันระหว่างองค์พระพุทธรูปประธาน และงานประดับภายในพระอุโบสถ โดยภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องชมพูบดีสูตร ซึ่งเป็นเรื่องราวของพระเจ้าชมพูบดี กษัตริย์ที่มีบุญญาธิการมาก

วัดหนังราช วรวิหาร เป็นวัดที่ตั้งอยู่ฝั่งขวาหรือนัยหนึ่งฝั่งเหนือคลองด่าน ได้สถาปนาเป็นพระอารามหลวง สร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย กำหนดอย่างต่ำน่าจะเป็นในรัชกาลสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 9 (พระเจ้าท้ายสระ) มีเลขพุทธศักราชจารึกที่ระฆังของเก่าที่ถูกค้นพบภายในวัดหนึ่ง (พ.ศ. 2260)

จนถึงสมัยรัชกาลที่ 3 สมเด็จพระศรีสุลาลัย พระบรมราชชนนีในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาใหม่เกือบทั่วทั้งพระอาราม เนื่องจากบริเวณนี้เป็นนิวาสนสถานเดิมของ “ท่านเพ็ง”

พระชนนีของสมเด็จพระศรีสุลาลัย วัดแห่งนี้ไม่มีสถาปัตยกรรมแบบไทยผสมจีน แต่เป็นวัดแบบไทยๆ เพราะพระบรมราชชนนีของพระองค์ทรงสถาปนาขึ้น

รูปที่ 49 พระประธานวัดหนัง

รูปที่ 50 เจดีย์หลวงปู่เอี่ยม

ภายในวัดหนัง วรวิหาร เป็นที่ตั้งของ “พิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาวัดหนังฯ” จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมของมีค่าของวัดและชุมชนในเขตจอมทอง อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยจัดแสดงเป็นกลุ่มย่อยตามลักษณะสภาพความเป็นจริง ของชาวสวนย่านชุมชนข้าหลวงเดิม ซึ่งเป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับราชวงศ์จักรีในอดีต

รูปที่ 51 ป้ายวัดหนังในอดีต

รูปที่ 52 หลวงปู่เอี่ยมหุ่นขี้ผึ้งจำลอง

รูปที่ 53 ระฆังสมัยอยุธยา

รูปที่ 54 พิพิธภัณฑวัดหนัง

(5) วัดไทร

วัดไทร ซึ่งวัดไทรนั้นสันนิษฐานว่า เป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นสมัยกรุงศรีอยุธยา ประมาณอายุได้ 300 กว่าปี เป็นวัดในชุมชนใหญ่ มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น เป็นวัดที่สร้างมาสมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งปรากฏในพงศาวดารในสมัยสมเด็จพระศรีสรรเพชญ์ที่ 8 (สมเด็จพระพุทธเจ้าเสือ) จากข้อมูลหลักฐานที่ค้นพบวัดไทร ได้ทำการก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.2246 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ซึ่งถือเป็นวัดที่สมบูรณ์ตามแบบพิธีโบราณที่ยึดถือ และสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นยังภายในวิหารของวัดไทร ได้พบแผ่นไม้สักสีทองที่จารึกอักษรดั่งใจความว่าวัดไทรได้รับการปฏิสังขรณ์อีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ 4 และ อีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยช่างชาวจีนจะเห็นได้จากสถาปัตยกรรมที่ยังคงให้เห็นอยู่ในวัดไทร เช่น อุโบสถน้อย วิหาร บานประตู หน้าต่าง พระพุทธรูป เป็นต้น

รูปที่ 55 อุโบสถน้อย วัดไทร

รูปที่ 56 อุโบสถน้อย วัดไทร

รูปที่ 57 อุโบสถหลังใหม่ วัดไทร

รูปที่ 58 ซุ้มประตูทางเข้าวัด

รูปที่ 59 พระประธานภายในอุโบสถหลังใหม่ วัดไทร

ภายในอุโบสถมีพระประธานปางมารวิชัย ชื่อที่เรียก พระพุทธมงคลกปิขุณีย์ พระประธานขนาดใหญ่ สร้างด้วยทองเหลือง เป็นที่สักการะของประชาชน ที่เข้ามาเยี่ยมชมวัดไทร

ภายในวัดไทรยังมีโบราณสถานที่สำคัญ โดยได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ปี พ.ศ.2505 คือ ตำนกทองวัดไทร ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าเสือ

รูปที่ 60 ตำนกทอง วัดไทร

รูปที่ 61 ตำนกทอง วัดไทร

รูปที่ 62 ตำหนักทอง วัดไทร

ตำหนักทอง วัดไทร ภายในวัดไทร เป็นเรือนไม้ขนาด 3 ห้อง เชื่อกันว่าเคยเป็นตำหนักกรมน้ำของพระเจ้าเสือ โดยมีการต่อเติมบานไม้และบันไดปูนด้านข้างในสมัยหลัง พบว่าเป็นงานช่างในสมัยรัตนโกสินทร์ราชรัชกาลที่ 4-5 อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับพระเจ้าเสือ ซึ่งเป็นกษัตริย์ในสมัยอยุธยาแต่อย่างใด(ธนภัทร์ ลีมหัสณัยกุล,2559)

บทที่ 5

การพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์

ในการพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ CBT ประกอบด้วย ด้าน วัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตชุมชนและเกษตร ทั้งประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดมนุษย์เป็นศูนย์กลางในการออกแบบ เข้ามาเป็นศูนย์กลางในกระบวนการออกแบบ โดยผู้วิจัย เริ่มจากการทบทวนเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เจ้าอาวาส และผู้ที่เกี่ยวข้อง บันทึกภาพถ่าย บันทึกวีดิโอ วิถีชุมชน สัมภาษณ์กลุ่มกับชุมชน รายละเอียดขั้นตอนการพัฒนาสื่อต้นแบบ ผู้วิจัยได้จำแนกสื่อออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การพัฒนาสื่อแผ่นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง
 - 1.1 ขั้นตอนการออกแบบชิ้นงาน
 - 1.2 การพัฒนาสื่อแผ่นที่ท่องเที่ยวด้วยโปรแกรม Adobe
2. การพัฒนาสื่อวีดิโอประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง
 - 2.1 ขั้นตอนการออกแบบชิ้นงาน
 - 2.2 การพัฒนาสื่อวีดิโอประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง

1. การพัฒนาสื่อแผ่นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง

1.1 ขั้นตอนการออกแบบชิ้นงาน

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์สถานที่ ชุมชน พื้นที่ ที่สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และดำเนินการคัดเลือกรูปสถานที่จริง และรูปที่สร้างขึ้น เพื่อประกอบเป็นสัญลักษณ์ลงในแผนที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง ประกอบด้วย

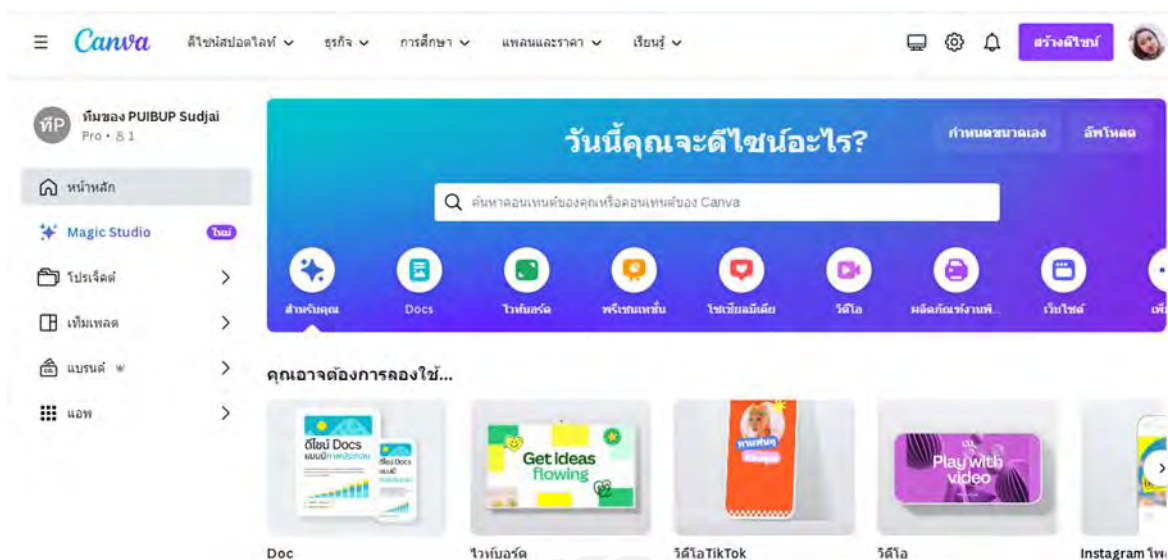
สถานที่ ได้แก่ วัดบางขุนเทียนนอก วัดไทร วัดราชโอรส วัดหนัง วัดนางนอง วัดยายร่ม วัดโพธิ์แก้ว วัดสี่กั๊ก วัดแก้วไพฑูรย์ วัดสิงห์ วัดโพธิ์ทอง วัดบางประทุนนอก

ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตลาดน้ำวัดไทร ชุมชนคลองบางประทุน ชุมชนสามง่ายพัฒนา

พื้นที่ ได้แก่ คลองบางประทุน

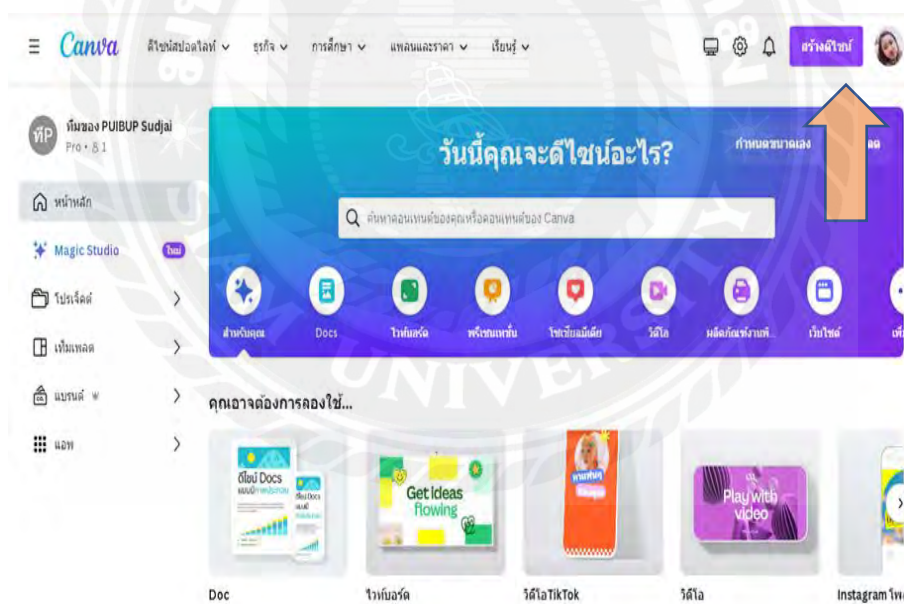
1.2 การพัฒนาสื่อแผ่นที่ท่องเที่ยวด้วยโปรแกรม Canva

1.2.1. การเปิด โปรแกรม Canva และดำเนินการสมัคร เมื่อเข้าใช้งานทุกครั้งจะเข้าสู่ระบบ login ใช้งาน Canva

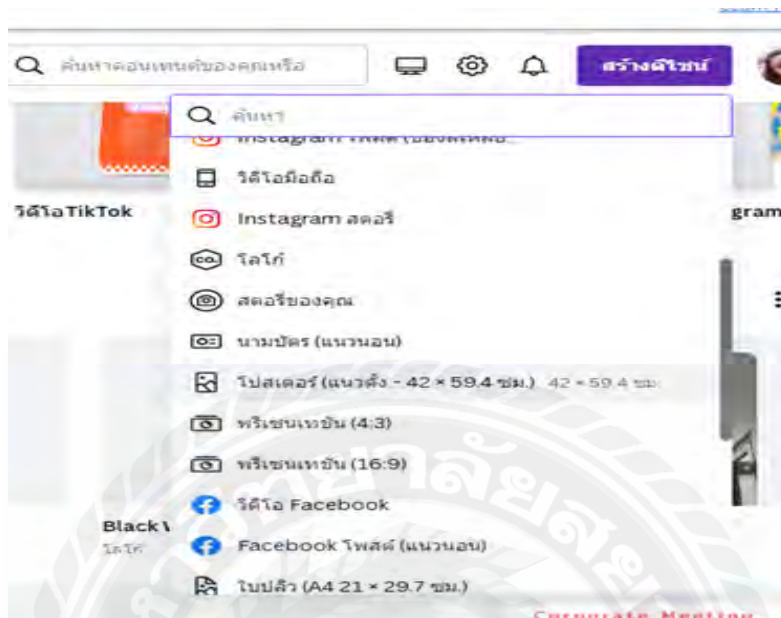
รูปที่ 62 โปรแกรมลือคอินเข้าระบบ Canva

1.2.2 เมื่อเข้าสู่โปรแกรม Canva แล้ว จะพบว่าจะมีคำสั่ง สร้างดีไซน์ ที่มุมบนขวามือของโปรแกรม ให้คลิกไปที่คำสั่ง

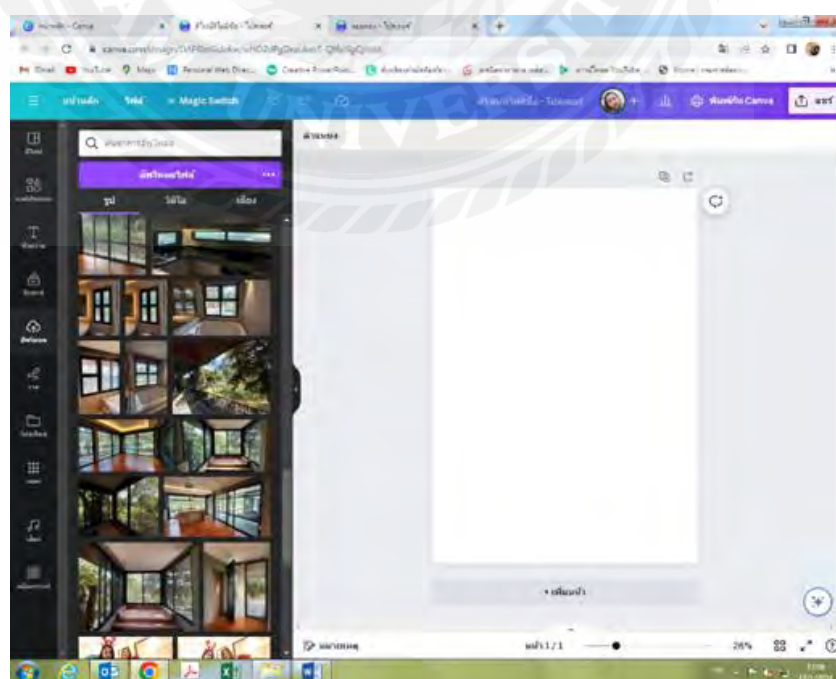
รูปที่ 63 คำสั่งสร้างดีไซน์

1.2.3 เมื่อคลิกเข้าไปที่คำสั่งสร้างสไลด์โชว์แล้ว จะปรากฏชนิดของเครื่องมือที่ต้องการให้นำมาออกแบบ เลือกคำสั่งโปสเตอร์ (แนวตั้ง – 42x 594 ซม.)

รูปที่ 64 ขนาดโปสเตอร์

1.2.4 เมื่อดำเนินการเลือกเครื่องมือคือขนาดโปสเตอร์แล้ว ก็จะได้โปสเตอร์ตามที่ต้องการ

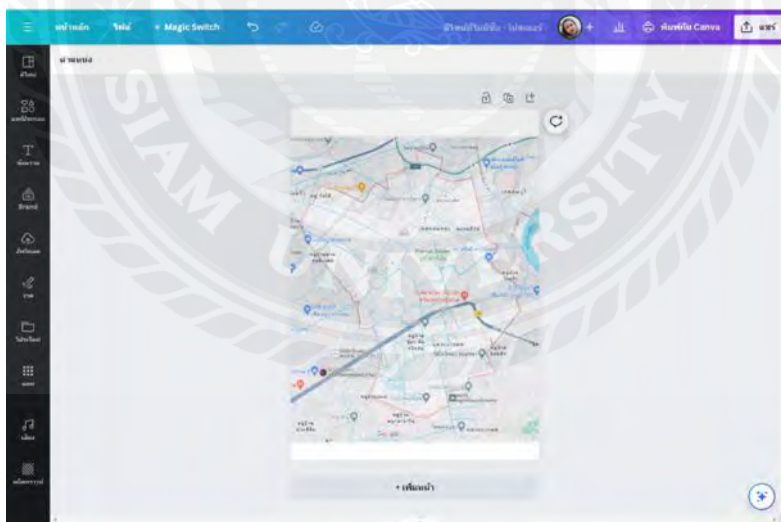
รูปที่ 65 โปสเตอร์ที่เลือก

1.2.5 ดำเนินการค้นข้อมูล แผนที่เขตจอมทอง และกำหนดพิกัดของพื้นที่เฉพาะเขตจอมทอง

รูปที่ 66 พื้นที่เขตจอมทอง

1.2.6 นำข้อมูลภาพแผนที่เขตจอมทอง ที่ได้ดำเนินการค้นหาไว้ก่อนหน้านี้วางบนโปสเตอร์ในโปรแกรมCanva ที่ได้สร้างดีไซน์ไว้

รูปที่ 67 แผนที่วางตามขนาดโปสเตอร์

1.2.7 นำข้อมูลภาพสถานที่ท่องเที่ยวของเขตจอมทองที่ออกแบบไว้วางบนแผนที่เขตจอมทอง และตกแต่งเพิ่มเติม

รูปที่ 68 ข้อมูลบนแผนที่เขตจอมทอง

1.2.8 แผนที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง

รูปที่ 69 แผนที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง

2. การพัฒนาวิดีโอเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง

2.1 ขั้นตอนการออกแบบ

2.1.1 กำหนดเนื้อหาวิดีโอประชาสัมพันธ์ที่ผลิต

ทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต บันทึกภาพถ่าย จัดหมวดหมู่ภาพถ่าย ตามสถานที่ ชุมชน พื้นที่ กำหนดหัวเรื่องวิดีโอประชาสัมพันธ์ โดยเลือกสถานที่ ชุมชน ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ในหัวเรื่องวิดีโอที่จะนำมาตัดต่อ นักวิจัยได้เลือก วัดไทร ชุมชนตลาดวัดไทร คลองด่าน

เนื้อหาพากย์คลิป์วิดีโอ

วัดไทร สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาในสมัยพระเจ้าศรีสรรเพชญ์ที่ 8 จากหลักฐานที่ค้นพบว่าจะทำการก่อสร้างในปี พ.ศ.2246 ได้รับการบูรณะในสมัยรัชการที่ 4 อุโบสถหลังใหม่ยึดแบบสถาปัตยกรรมโบราณ คือสร้างแบบสมัยอยุธยา ผนังภายในภายนอกเป็นกระเบื้องเซรามิคสีลายเบญจรงค์ข้างในลายเทพพนม ภายในอุโบสถมีพระประธานปางมารวิชัย ชื่อที่เรียก พระพุทธรูปปางนาคปรก พระประธานหล่อทองเหลืองปิดทองทั้งองค์ ภายในวัดยังมีอุโบสถหลังเดิม ชื่อ อุโบสถน้อย สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2246 ภายในมีพระพุทธรูปปางมารวิชัย ในสมัยอยุธยา

วัดไทรเป็นที่ตั้ง “ตำหนักทองวัดไทร” หรือ “ตำหนักพระเจ้าเสือ” สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา *กรมศิลปากร*ได้ประกาศขึ้นทะเบียนตำหนักทองให้เป็นมรดกของชาติ เชื่อกันว่าเป็นที่ประทับตำหนักרוןของพระเจ้าเสือ ภายในตำหนักบริเวณห้องนอนประตูยังมีลายรดน้ำที่งดงามหลงเหลือให้ชมกัน ถัดจากตัวตำหนักจะมีศาลาขนาดใหญ่ไม่ใหญ่มากนัก ภายในมีรูปหล่อของ “พ่อหลวงขุนเสือ” (พระเจ้าเสือ) สมเด็จพระเจ้าศรีสรรเพชญ์ที่ 8 พระมหากษัตริย์องค์ที่ 29 แห่งกรุงศรีอยุธยา

บริเวณวัดยังมีหอกลองโบราณ ซึ่งไม่ทราบประวัติแน่ชัดว่าสร้างในสมัยใด แต่สันนิษฐานว่า น่าจะมีอายุพอๆกับวัดไทร ที่ถูกสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา หอกลองโบราณจะมีโดมที่สร้างด้วยอิฐครอบกลองโบราณไว้

บริเวณวัดไทร มีชุมชนดั้งเดิม เรียกว่า “ตลาดน้ำวัดไทร” ในอดีตเป็นตลาดน้ำที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ แต่ในปัจจุบันด้วยสภาพแวดล้อม สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การสัญจรทางน้ำไม่ได้รับความนิยมเท่าในอดีต ตลาดน้ำวัดไทรจึงสูญหายไปตามกาลเวลา หลงเหลือเพียงชุมชนวัดไทรรอบนอกวัดไทร ในซอยเอกชัย 23 ซึ่งในช่วงเช้าจะมีตลาดเช้าขายอาหาร สินค้าอุปโภค บริโภค

บ้านเรือนโดยรอบชุมชนวัดไทร ยังมีเรือนไม้เก่า 2 ชั้น ที่หลงเหลือร่องรอยของบ้านเรือนในสมัยอดีตให้ชมบางหลัง และหลายๆหลังก็รื้อถอนปลูกสร้างเป็นอาคารตึกสมัยใหม่ตามสภาพแวดล้อม และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

บริเวณริมคลองวัดไทรที่เรียกว่า “คลองด่าน” ฝั่งตรงข้ามวัดไทร จะมีร้านขายของที่ระลึกที่หลงเหลือเพียงร้านเดียวชื่อ “ร้านถิ่นไพบูลย์” สามารถเดินข้ามสะพานฝั่งตลาดวัดไทรไปยังร้านถิ่นไพบูลย์ได้ ภายในร้านจะมีของที่ระลึกและของใช้พื้นบ้านจำหน่าย อาทิ แจกัน จานชาม ครกหิน หม้อดิน เตาดินทำขนมครก เตาอังโอ

บริเวณริมคลองด่าน ยังมีบ้านเรือนไม้สมัยเก่า ที่ยังไม่รื้อถอน บรรยากาศโดยรอบคลองด่านร่มรื่น และมีบ้านหลายหลังที่ยังอนุรักษ์ และคงความเป็นเอกลักษณ์บ้านริมคลองไว้ได้อย่างกลมกลืนกับวัฒนธรรมบ้านริมคลองด่านในอดีต

2.1.2 ขั้นตอนการพัฒนาวิดีโอ

ขั้นตอนการผลิตสื่อวิดีโอวัดไทร ชุมชนวัดไทร คลองด่าน

1. โหลดแอปพลิเคชัน INSHOT ลงในเครื่องผ่านทาง Play Store หรือ App Store กดติดตั้งบนเครื่องใช้ได้ทั้งระบบ Android และ IOS

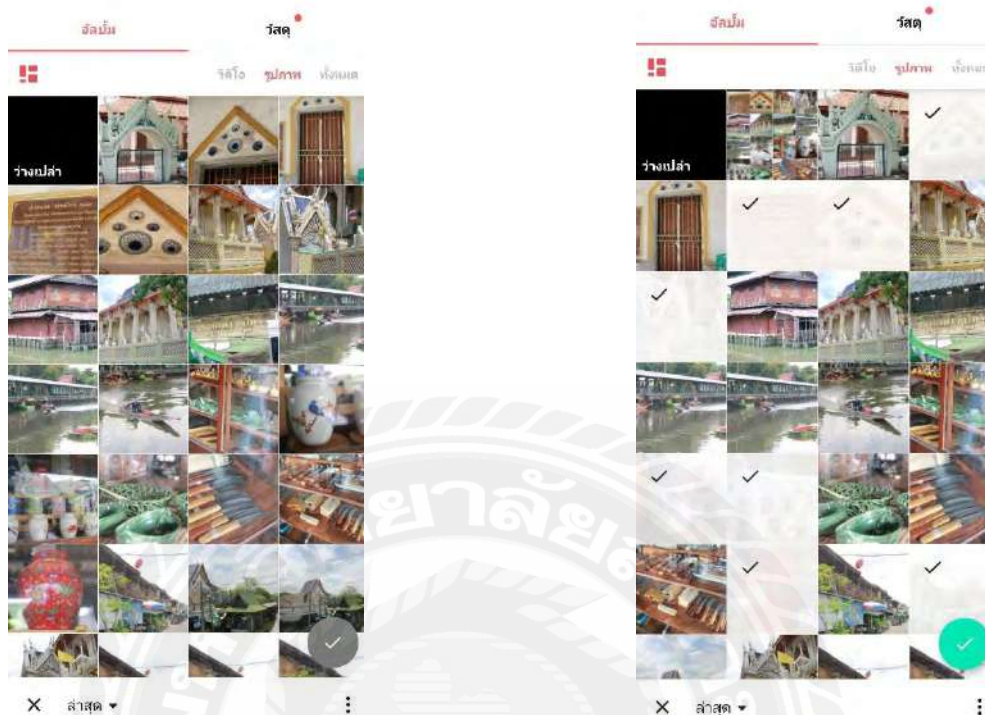

2. เปิดแอปพลิเคชัน Inshot กดเลือกเมนู และกดในหมวดสร้างใหม่และกดที่วิดีโอ

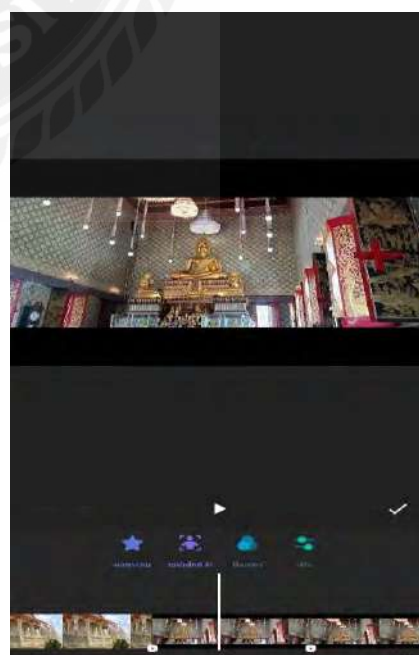

รูปที่ 70 โปรแกรม INSHOT

3.เลือกไฟล์ภาพ และวิดีโอที่ต้องการจัดทำสไลด์ โดยสามารถเลือกได้ว่าจะเพิ่มพื้นแบบวางเปล่า ที่สามารถนำมาตกแต่งใส่ข้อความเพิ่มเติมเองได้ หรือจะเพิ่มไฟล์วิดีโอ/ภาพ

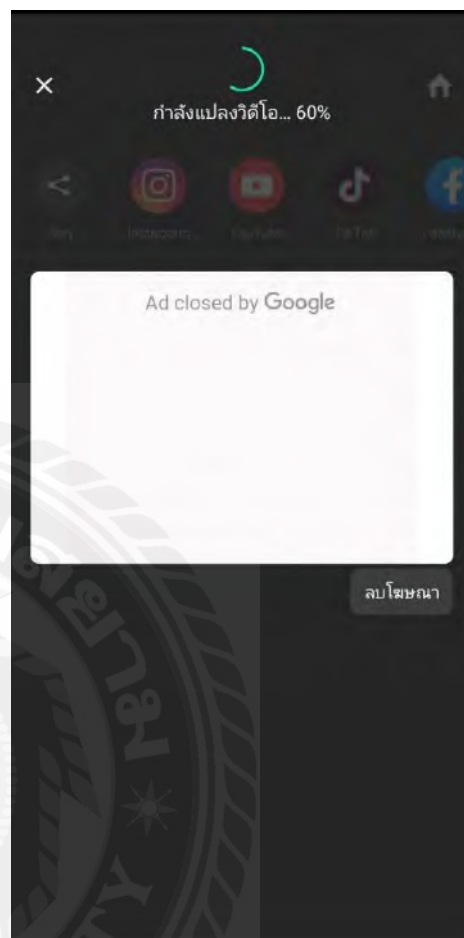
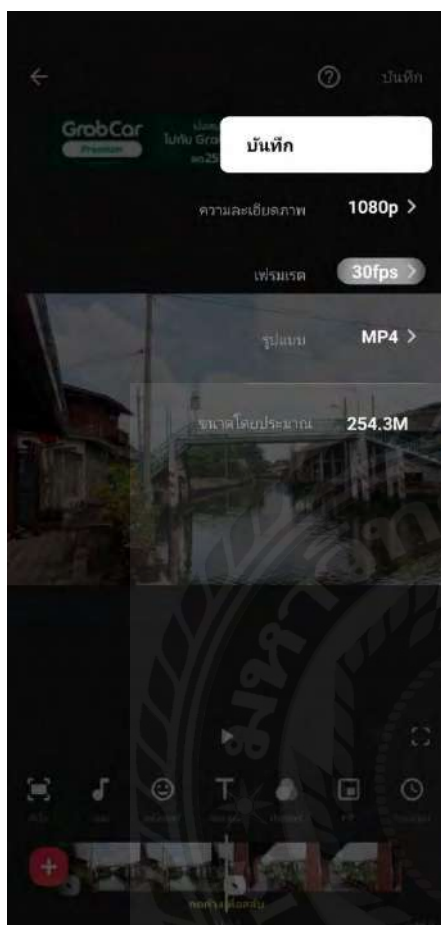

4.เมื่อเลือกไฟล์ภาพ/วิดีโอ สามารถจัดเรียงสไลด์ภาพหรือวิดีโอและตกแต่งตามรูปภาพตามที่ต้องการ สามารถปรับขนาดไฟล์ได้ตามต้องการ สามารถใส่สี ภาพบนพื้นหลังให้กับภาพบนวิดีโอ ข้อควรระวัง หากมีการปรับขนาด ให้สังเกตไฟล์วิดีโอ หรือภาพ มีขนาดที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยหรือไม่

รูปที่ 71 คลิปวิดีโอ

5.เมื่อตรวจสอบเนื้อหา ขนาดไฟล์ภาพ/วิดีโอ ไม่พบปัญหา ความผิดปกติ เป็นไปตามที่กำหนดไว้
เสร็จสิ้นแล้วให้จัดการบันทึกวิดีโอและสามารถเผยแพร่

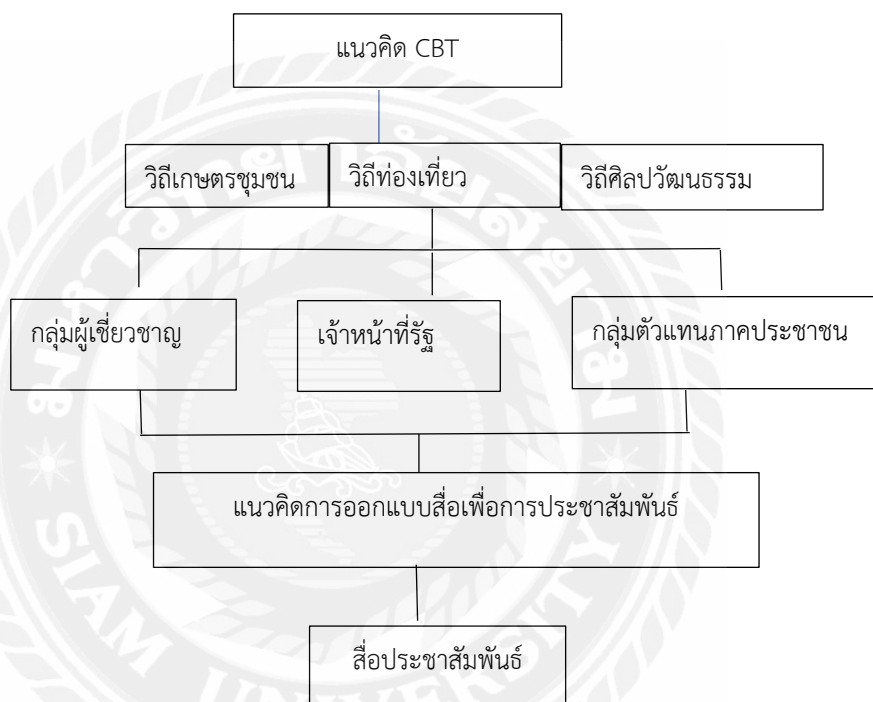

บทที่ 6

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทนี้จะกล่าวสรุปถึง ภาพรวมของผลการศึกษาในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งสรุปและอภิปรายผลทางการวิจัย รวมถึงสรุปผลของสื่อต้นแบบฉบับสมบูรณ์ หลังจากการปรับแก้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในส่วนสุดท้ายคือการเสนอแนะแนวทาง สำหรับการศึกษาต่อยอดจากงานวิจัยนี้ในอนาคต โดยรายละเอียดมีดังนี้

แนวคิดการออกแบบสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัย “การพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขต จอมทอง กรุงเทพมหานคร” บนแนวคิดพื้นฐาน CBT เนื่องจาก เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีทรัพยากร การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ชุมชนใช้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมท่ามกลางความเจริญของเมือง กรุงเทพมหานคร บางพื้นที่ในเขตจอมทอง มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว แต่อุปสรรคทางการ พัฒนาผังเมือง และการขยายตัวความเจริญของเมือง เป็นอุปสรรคและปัญหาที่สำคัญในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมไปถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม ขยะตามท้องถนน และขยะในแม่น้ำลำคลอง อีกทั้งการขาด นโยบาย และงบประมาณการสนับสนุนจากหน่วยรัฐที่เพียงพอ รวมถึงขาดสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่มี ประสิทธิภาพ ส่งผลให้เขตจอมทอง กรุงเทพมหานครยังไม่เป็นที่รู้จัก และร่วมกันอนุรักษ์อย่างเข้มแข็ง และ จริงจัง

1.1 ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant)

การเก็บข้อมูลภาคสนามก่อนการผลิตสื่อ

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตร 1 ท่าน 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญา

2 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ในพื้นที่ 1 ท่าน

กลุ่มที่ 2 บุคคลในพื้นที่ 1) เจ้าอาวาส 2) ประธานและกรรมการชุมชน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มตัวแทนเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 1) เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตจอมทอง 2) เจ้าหน้าที่

พิพิธภัณฑสถานเขตจอมทอง

1.2 สรุปวัตถุประสงค์และการตอบคำถามการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบริบท พื้นที่ และสภาพแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ได้ทำการสรุปผลการวิจัยดังนี้

ข้อมูลที่สำคัญได้จากการลงพื้นที่ สังเกต สัมภาษณ์ สรุปคือ บริบททางพื้นที่เขตจอมทอง ตั้งอยู่บริเวณทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาหรือฝั่งธนบุรี ในอดีตเขตจอมทองอยู่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอบางขุนเทียน จ.ธนบุรี โดยบริบทพื้นที่โดยรอบ เขตจอมทองจะมีลักษณะของคลองล้อมรอบเป็นเกาะ โดยมีคลองหลัก ได้แก่ คลองด่าน คลองบางขุนเทียน คลองดาวคะนอง คลองบางมด เป็นคลองที่สำคัญ ยังมีการสัญจรเดินทางโดยทางเรือ บริเวณริมคลองของเขตจอมทอง จะมีวัดโบราณที่ถูกสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา จนมีการบูรณะใหม่ในช่วงรัชกาลที่ 3 ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จึงเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เขตหนึ่งของกรุงเทพมหานคร

ในอดีต บริเวณที่เป็นเขตจอมทองในปัจจุบัน ด้วยภูมิศาสตร์ทางพื้นที่ อาชีพหลักของประชาชนในเขตจอมทอง คือ การทำสวน ทำไร่ โดยมีพืชผลทางการเกษตรที่มีชื่อเสียง ได้แก่ มะพร้าว ส้มลิ้นจี่ และด้วยวิถีชีวิตชาวสวน และพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ล้อมรอบด้วยคลอง ทำให้เขตจอมทองในอดีต มีตลาดน้ำที่มีชื่อเสียงในระดับโลก คือ ตลาดน้ำวัดไทร แต่ด้วยวิถีชีวิต และการเปลี่ยนแปลงไปของสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ตลาดน้ำวัดไทรก็ได้เลือนหายไปตามกาลเวลา เหลือเพียงประวัติศาสตร์ และร่องรอยเรื่องเล่าจากชาวบ้านในพื้นที่ ที่เรียกว่า ชุมชนตลาดน้ำวัดไทร เอกชัย 23

บริเวณ คลองย่อยที่สำคัญ ของเขตพื้นที่จอมทอง มีชื่อว่า คลองบางประทุน เป็นพื้นที่คลองที่มีสวนเกษตรผสมผสาน และชาวบ้านริมคลองยังมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เช่น การจับปลา เดินทางโดยเรือ ทำสวนเกษตรผสมผสาน ภูมิปัญญาอาหารไทย และขนมไทย

ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ประเด็นที่ 1 ด้านศิลปวัฒนธรรม ข้อมูลที่สำคัญที่ได้จากการสำรวจ สัมภาษณ์ โดยภาพรวมคือ เขตจอมทอง ในอดีตเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยสามารถท่องเที่ยวและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้ผ่าน สถาปัตยกรรมตำหนักทอง วัดไทร และคลองด่านที่ไหลผ่านวัดไทร ซึ่งเป็นคลองที่พระเจ้าเสือ หรือพระเจ้าสรรเพชญ์ที่ 8 ทรงเคยประพาสผ่าน จากร่องรอยของตำหนักทอง วัดไทร

วัด ในเขตพื้นที่เขตจอมทอง โดยส่วนใหญ่ถูกสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา มีการดำเนินการบูรณะต้นรัตนโกสินทร์ หลายวัดโดยเฉพาะในยุครัชกาลที่ 3 ทรงรับสั่งบูรณะ อาทิ วัดราชโอรสาราม ราชวรวิหาร วัด

ประจำพระองค์ วัดนางนอง วัดหนัง ทั้ง 3 วัด สะท้อนประวัติศาสตร์ เรื่องราวในอดีตของเขตจอมทองได้เป็นอย่างดี

ภายในวัดแต่ละวัด สถาปัตยกรรม อุโบสถ ภาพจิตรกรรม อาทิ วัดบางขุนเทียนนอก มีภาพวาดจิตรกรรมภาษา 12 ภาษาต่างชาติ ภายในอุโบสถ สะท้อนให้ศึกษาและวิเคราะห์ได้ว่า ในยุคนั้นประเทศไทยมีการเจริญสัมพันธ์ไมตรี หรือมีการติดต่อกับชาวต่างชาติหลายหลายเชื้อชาติ ตั้งแต่ยุคสมัยอยุธยา ต้นรัตนโกสินทร์

ประเด็นที่ 2 วิถีชุมชน และวิถีเกษตร เขตจอมทอง เป็นเขตพื้นที่หนึ่งของกรุงเทพมหานคร เนื่องด้วยความเจริญ และความเป็นเมืองในปัจจุบัน เขตจอมทองที่ยังมีวิถีชุมชน สวนเกษตร ก็ถูกกลืนทำลายไปตามกาลเวลาและการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ยังมีชุมชนในพื้นที่เขตจอมทองที่พยายามรักษาธรรมชาติ วิถีชีวิตสวนเกษตร เพื่อรักษาสมดุลสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์อาชีพเกษตรกร ความรู้และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ทั้งด้านอาหาร ยาสมุนไพร วิธีการทำสวนเกษตร ชุมชนที่สำคัญ ในเขตพื้นที่จอมได้แก่ ชุมชนตลาดวัดไทร ในอดีต เป็นชุมชนตลาดน้ำที่ติดทำน้ำคลองด่าน ริมวัดไทร ปัจจุบันด้วยสภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลาดวัดไทรจึงกลายเป็นตลาดบนบกอยู่ในบริเวณซอย เอกชัย 23 ในอดีตริมคลองด่าน ริมน้ำวัดไทร เป็นจุดรวมของผู้คนในการซื้อขายผลไม้ และพืชสวน ซึ่งใส่เรือมาขนถ่ายขึ้นบกเพื่อจำหน่ายและขนส่งต่อไปทางรถไฟ จุดนี้จึงถูกเรียกว่า “ตลาดน้ำวัดไทร”

ชุมชนคลองบางประทุน เป็นชุมชนริมน้ำ ชาวบ้านที่อาศัย 2 ฝั่งคลอง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน ทำไร่ จับปลา มีสวนมะพร้าวขนาดใหญ่ สวนกล้วย และพืชผักผลไม้ หลากหลายชนิด ปัจจุบัน ยังหลงเหลือพื้นที่ทางการเกษตร ทั้งสวนมะพร้าว สวนเกษตรผสมผสาน ยังมีวิถีชีวิตชุมชนริมคลองให้ได้เที่ยวชมบรรยากาศธรรมชาติวิถีชีวิตชุมชนริมคลอง

ชุมชนสามง่ามพัฒนา อยู่ในพระราม 2 ซอย 28 แยก 18 เข้าไปในซอยจะพบชุมชนที่มีบ้านเรือนรายล้อมด้วยสวน ต้นไม้นานาพรรณ พื้นที่ด้านหนึ่งของฝั่งชุมชน ติดคลองชุมชนสามง่ามพัฒนา ตั้งชื่อตามพื้นที่ซึ่งเรียกว่า ‘สามง่าม’ อันเป็นจุดบรรจบของคลอง 3 สาย ได้แก่ คลองบางขุนเทียน คลองดาวคะนอง และคลองตรง ชุมชนสามง่ามพัฒนา มีปราชญ์ชาวบ้าน ชื่อ ลุงแดง ค่อยให้ความรู้ทั้งด้านการเกษตร พันธุ์พืช และภรรยาป่าแดง ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารในพื้นที่ของเขตจอมทอง ซึ่งอาหารที่เป็นอาหารภูมิปัญญาของเขตจอมทอง จะมีส่วนประกอบของมะพร้าว เนื่องจากมะพร้าวเป็นพืชทางการเกษตรที่มีชื่อเสียงอย่างมากในอดีต

ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนาสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้ ทั้งการสัมภาษณ์ และภาพถ่าย มาพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ได้แก่

1.การพัฒนาสื่อแผ่นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง โดยใช้โปรแกรม Canva ในการสร้างแผนที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยทำการเลือกภาพถ่ายสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม วิถีชุมชน และแหล่งเรียนรู้ อาทิ ชุมชนวัดไทร วัดไทร คลองด่าน

แผนที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง

2. การพัฒนาสื่อวีดิโอคลิป โหลดแอปพลิเคชัน INSHOT ลงในเครื่องผ่านทาง Play Store หรือ App Store กดติดตั้งบนเครื่อง ใช้ได้ทั้งระบบ Android และ IOS เลือกไฟล์ภาพ และวีดิโอที่ต้องการจัดทำสื่อ โดยสามารถเลือกได้ว่า จะเพิ่มพื้นแบบวางเปล่า ที่สามารถนำมาตกแต่งใส่ข้อความเพิ่มเติมเองได้ หรือจะเพิ่มไฟล์วีดิโอ/ภาพ เลือกไฟล์ภาพ/วีดิโอ สามารถจัดเรียงสื่อภาพหรือวีดิโอและตกแต่งตามรูปภาพตามที่ต้องการ สามารถปรับขนาดไฟล์ได้ตามต้องการ สามารถใส่สี ภาพบนพื้นหลังให้กับภาพบนวีดิโอ ข้อควรระวัง หากมีการปรับขนาด ให้สังเกตไฟล์วีดิโอ หรือภาพ มีขนาดที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยหรือไม่

คลิปวีดิโอ

1.3 การดำเนินกาเผยแพร่สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์

ผู้วิจัยดำเนินการ นำสื่อที่พัฒนาขึ้นมา คือ สื่อแผนที่ และวิดีโอคลิป นำสื่อที่ผลิตไปเผยแพร่บนช่องทางออนไลน์ ได้แก่

1.3.1 เฟจเกเรียนไซเบอร์

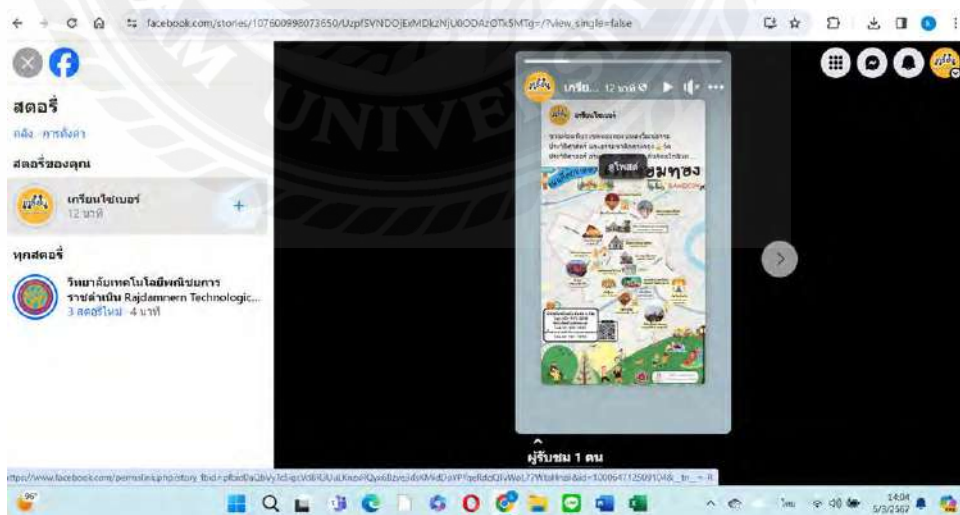
ผู้วิจัยดำเนินการนำแผนที่ขึ้นโพสต์บนเฟจ ซึ่งเฟจเกเรียนไซเบอร์ มีกลุ่มผู้ติดตาม 1600 คน โดยประมาณ กลุ่มเป้าหมาย เป็นเยาวชน อายุ ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จนถึง 30 ปี

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=814882534012156&set=a.472033074963772>

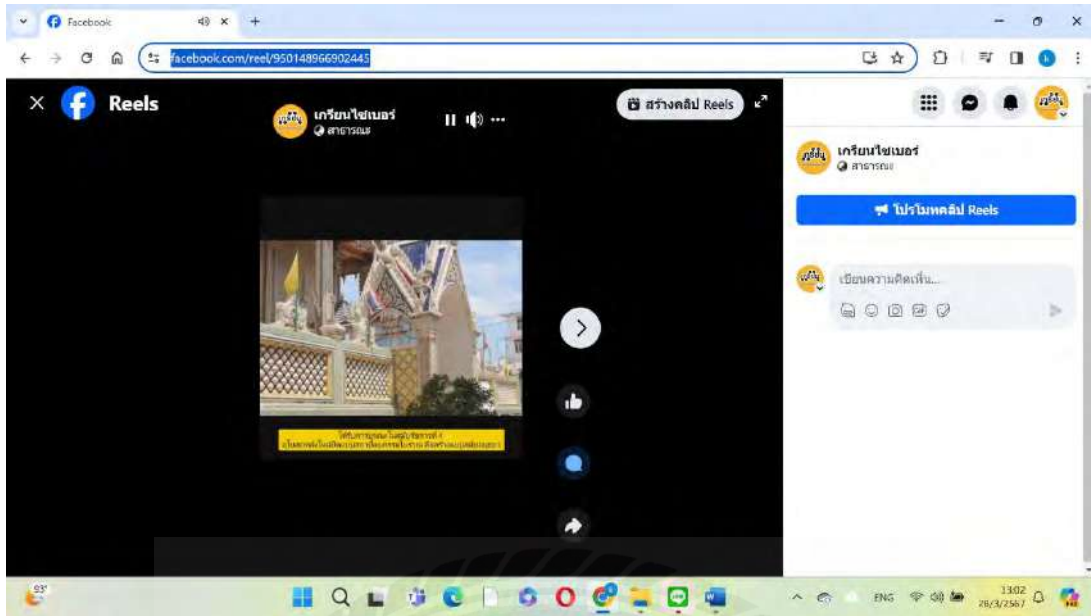
เพื่อประชาสัมพันธ์สถานที่สำคัญสำหรับใช้ในการเดินทาง เป้าหมายในการท่องเที่ยว

รูปที่ 72 เฟจเกเรียนไซเบอร์

รูปที่ 73 ฟีดเฟจเกเรียนไซเบอร์

รูปที่ 74 คลิปวิดีโอ Reels บนเพจเกรียงไชเนออร์

รูปที่ 75 คลิปวิดีโอ บนเพจเกรียงไชเนออร์

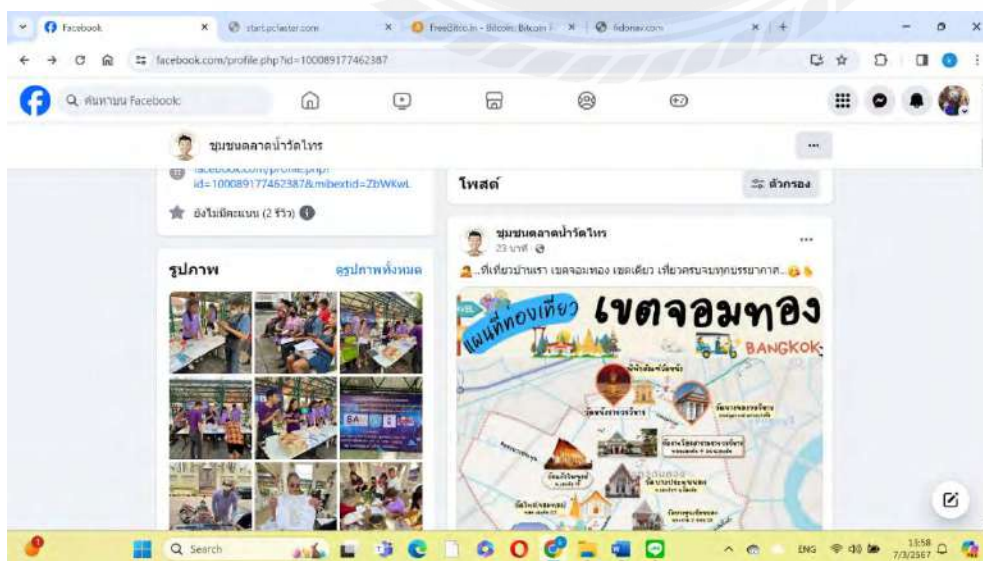
1.3.2 เพจเรื่องเล่าชาวฝั่งธนฯ เป็นเพจที่เป็นพื้นที่สำหรับประชาสัมพันธ์ สถานที่ ประวัติศาสตร์ เรื่องราวที่สำคัญของฝั่งธนฯ

<https://www.facebook.com/photo?fbid=387595320689707&set=a.295323873250186>

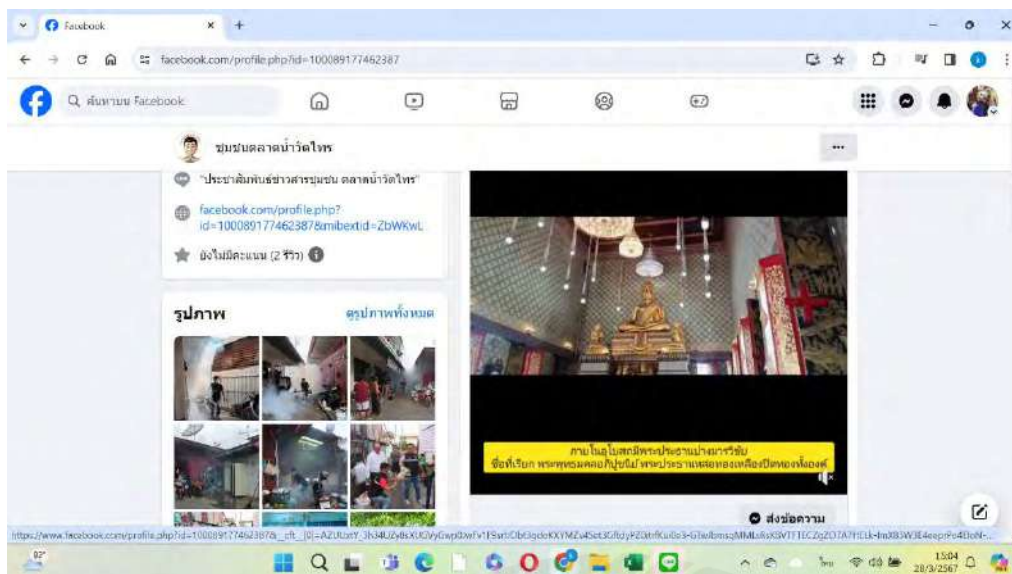

รูปที่ 76 เพจเรื่องเล่าชาวฝั่งธนบุรี

1.3.3 เพจชุมชนตลาดน้ำวัดไทร เป็นเพจที่เป็นเครือข่ายของผู้วิจัยในการสนับสนุนด้าน กิจกรรม และการประชาสัมพันธ์ <https://www.facebook.com/profile.php?id=100089177462387>

รูปที่ 77 เพจชุมชนตลาดน้ำวัดไทร

รูปที่ 78 คลิปวีดีโอ เผยแพร่บนเพจชุมชนตลาดน้ำวัดไทร

2. อภิปรายผลการวิจัย

สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เป็นการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตจอมทอง เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs ที่ 4: สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาให้เขตจอมทอง เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ความสำคัญต่อการเคารพสิทธิและความหลากหลายทางวัฒนธรรม การส่งเสริมองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม ในรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจทุกกลุ่ม เข้ามาท่องเที่ยวเรียนรู้และศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และวิถีชีวิตเกษตรกรรมของประชาชนในเขตจอมทอง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ส่งเสริมการรักษาพื้นที่ทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยจะทำการอภิปรายผลการวิจัยที่สำคัญ ที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ เนื้อหา (Content analysis) ประกอบด้วย เอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) โดยใช้กรอบแนวคิด แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน (CBT) คือ ด้านวิถีชีวิต ชุมชนและเกษตร ด้านวิถีท่องเที่ยว ด้านศิลปวัฒนธรรมในเขตจอมทอง ดำเนินการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้เชี่ยวชาญ การสัมภาษณ์กับตัวแทนชุมชนวัดไทร ชุมชนสามง่ามพัฒนา ชุมชนวัดหนึ่ง การเชื่อมโยงตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) สามารถนำข้อมูลที่ได้นำมาเปรียบเทียบที่มาของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน (Triangulation of sources) อาทิ ข้อมูลจากตำราประวัติศาสตร์วัดในเขตจอมทอง การสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่หลากหลายกลุ่ม และการเก็บข้อมูลในสถานที่ที่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นการเพิ่มความแม่นยำ และความน่าเชื่อถือของข้อมูล ทำให้มีมิติทางการวิเคราะห์ และสังเคราะห์มากยิ่งขึ้น ทั้งหมดจะนำมาซึ่งกระบวนการที่ก่อให้เกิดข้อมูลสารสนเทศ เพื่อทำให้ สามารถทราบถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง แล้วนำมาออกแบบสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์

ในการออกแบบสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้นำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 กลุ่ม มาใช้ในขั้นตอนของการออกแบบ ภายใต้กรอบ แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน (CBT) ใน ด้านเกษตรและวิถีชุมชน ด้านการท่องเที่ยว ด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งสื่อต้นแบบที่เกิดจากข้อมูลในพื้นที่เขตจอมทองอย่างแท้จริง ผู้วิจัยได้นำหลักการความสามารถในการเข้าใจ และใช้ภาพ (Visual Literacy) เข้ามาช่วยในการออกแบบ และ พัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ตรงต่อภูมิหลังและแหล่งทรัพยากรในพื้นที่เขตจอมทองอย่างแท้จริง

3. ข้อเสนอแนะทางการวิจัย

3.1 นำข้อมูลจากการวิจัยไปพัฒนาสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ประเภทอื่น ๆ ที่มีความทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น E-Book ออนไลน์ คู่มือการท่องเที่ยว

3.2 สื่อประชาสัมพันธ์ที่ผลิต คือ แผนที่ท่องเที่ยว และคลิป ควรเพิ่มภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ทั้งหมด อาทิ เป็นภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี เป็นต้น เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กำลังอยู่ในกระแสนิยมของชาวต่างชาติอีกทั้งหากมีการประชาสัมพันธ์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพจะสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ และก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- ดร.ชณิ เอมพันธ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาส. (2539). *การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในประเทศไทย: การศึกษาถึงศักยภาพ ของแหล่งท่องเที่ยว และแนวทางในการจัดการฯ ตอนที่ 2: แนวทางในการจัดการ*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะวนศาสตร์ ศูนย์วิจัยป่าไม้
- ชุตินธรานุสรณ์. (2565). *ที่ระลึกงานถวายพระเพลิงสรีรสังขาร อดีตเจ้าอาวาสพระมหาประยูร*. [ม.ป.พ.].
- ฐนิตา ภูมิไพบูลย์. (2551). *องค์ประกอบการท่องเที่ยว และทัศนคติในการ พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน บ้านบุแขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพ็ญศรี จุลกาญจน์ และชวิศ น้อยหัวหาด. (2559). การออกแบบกราฟิกและสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับ ประชาสัมพันธ์ชุมชนบ้านข้างวัด. ใน *รายงานประชุมวิชาการระดับชาติ "นเรศวรวิจัย" ครั้งที่ 12: วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภาณุพงษ์ ชงเชื้อ. (2549). *ภาพลึบสองภาษาที่บานหน้าต่างอุโบสถวัดบางขุนเทียนนอก (สารนิพนธ์ หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุวดี นีรัตน์ตระกูล. (2538). Eco - tourism: การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. *จุลสารการท่องเที่ยว*, 10(3), 50-58.
- วิรัช ฤทธิ์ทนกุล. (2546). *การประชาสัมพันธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริประภา ประภากรเกียรติ. (2562). *การพัฒนาสื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดชุมชนเป็นฐานราก*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาส. (2546). *การบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ*. คณะวนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุนทรโวหาร (ภู่). (2504). *นิราศเมืองเพชร*. สำนักพิมพ์โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- อิทธิพล โกมล. (2553). *รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาบ้านวังน้ำมอก จังหวัดหนองคาย*. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย
- เอนก นาวิกมูล. (2566). *ตลาดน้ำวัดไทร ถึงตลาดน้ำวัดจอมทอง ที่เที่ยวตั้งยุคก่อนและการเปลี่ยนโฉมเพราะรถไฟฟ้าขงกัน*. *นิตยสารศิลปวัฒนธรรม*. https://www.silpa-mag.com/culture/article_16519

Boo, Elizabeth. (1991). *Ecotourism: The potentials and pitfalls*. World Wildlife Fund-US.

Western, D. (1993). Defining ecotourism. In K. Lindbergh and D.E. Hawkins (eds.). *Ecotourism: a guide for planners & managers* (pp. 7-11). The Ecotourism Society.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

พระครูกิตติญาณวัฒน์(ศรี ญาณวโร) เจ้าอาวาสวัดไทร เขตจอมทอง

พระครูเอกกวี ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไทร เขตจอมทอง

พระครูรัตนาเขมากร(ประเมิน) เจ้าอาวาสวัดโพธิ์แก้ว

พระครูโสภิตบุญญาทร เจ้าอาวาสวัดยายร่ม เขตจอมทอง

พระมหาประเทือง ผลจันทร์ วัดสี่สุม เขตจอมทอง

ผู้ช่วยเจ้าอาวาส สมพงษ์ วงศ์จิตสุขเกษม วัดบางขุนเทียนนอก

นายสุพน วรรณรัตน์ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน เขตจอมทอง

นายสันติ นุชพันธ์ เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานเขตจอมทอง วัดยายร่ม

นาย อธิศักดิ์ สังข์น้อย ประธานงานและกรรมการชุมชนวัดไทร

อาจารย์ไพฑูรย์ สรวโยธ ผู้ก่อตั้งและประธานงานพิพิธภัณฑสถานวัดหนึ่ง

นายบรรพจน์ จันทร์คำ ชุมชนสามง่ามพัฒนา

นางศรีเวียง จันทร์คำ ชุมชนสามง่ามพัฒนา

นายสัมพันธ์ มีบรรจง ชุมชนคลองบางประทุน

นางสาวปารณัฐ สุขสุทธิ ชุมชนคลองบางประทุน

ขอขอบคุณกลุ่มชุมชนตลาดวัดไทร

นายมนต์เชียร ทองฮวด ประธานชุมชน

นายสมนึก เอี่ยมสง่า รองประธานชุมชน

นายอธิศักดิ์ สังข์น้อย เลขานุการ

นายวิจิต มีชัยอุดมเดช เกรียงไกร

นายธนวัฒน์ อุซุงศธร ทะเบียน

นางสาวภรณ์ภรณ์ เฉลยไข ปฎิคม

นางสาวพวงรัตน์ แสงศรี ประชาสัมพันธ์

นางสาววรินดา ทองมี กรรมการ

นายคำรณ เกิดพิทักษ์ กรรมการ

ภาคผนวก ข

คลองบางประทุน

ชุมชนสามง่ามพัฒนา

สวนคลองบางประทุน

คลองบางประทุน

คลองมหาชัย

วัดไทร

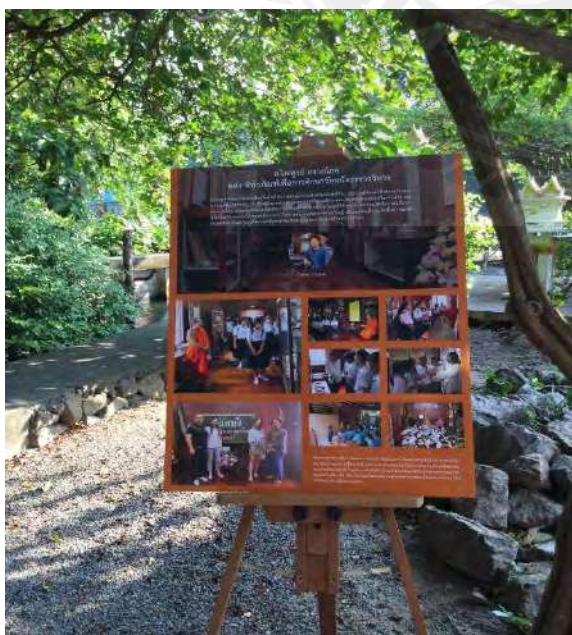
คลองมหาชัย(คลองด่าน)

กิจกรรมพบเพื่อนริมคลองจอมทอง

เครือข่ายในโครงการวิจัย

จัดโดย

สถาบันอาศรมศิลป์ ร่วมกับ สสส.

ภาคผนวก ค

รูปประกอบแผนที่

วัดสี่สุก พระราม 2 ซอย 28

วัดสี่สุก พระราม 2 ซอย 28

วัดบางขุนเทียนนอก พระราม 2 ซอย 28

วัดราชโอรสาราม วรวิหาร

วัดนางนอง ปากซอยวุฒากาศ 42

วัดไทร ซอยเอกชัย 23

ชุมชนตลาดวัดไทร เอกชัย 23

คลองบางประทุน

ชุมชนสามง่ามพัฒนา พระราม 2 ซอย 28 แยก 18

ภูมิใจการ์เด็น พระราม 2 ซอย 28

วัดแก้วไพฑูรย์ ซอยเอกชัย 14

วัดบางขุนเทียนนอก พระราม 2 ซอย 28

วัดหน้าราชวรวิหาร ซอยอุดมภาค 42

วัดโพธิ์แก้ว พระราม 2 ซอย 1

